

Årsredovisning 2024

Årsredovisning 2024

Innehållsförteckning

<i>Årsredovisning 2024</i>	1
<i>Inledning</i>	2
Årsredovisningens struktur	2
<i>Förvaltningsberättelse</i>	3
Översikt över verksamhetens utveckling	3
Den kommunala koncernen	4
Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning	5
Händelser av väsentlig betydelse	9
Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten	10
God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning	11
Balanskravsresultat	24
Väsentliga personalförhållanden	26
Förväntad utveckling	28
<i>Finansiella rapporter</i>	30
Resultaträkning	30
Balansräkning	31
Kassaflöde	33
Noter	34
<i>Sammanställd driftredovisning</i>	46
<i>Sammanställd investeringsredovisning</i>	47
Revisionsrapport	48

Inledning

Årsredovisningens struktur

Årsredovisningen syfte är att ge en översiktlig bild av kommunkoncernens ekonomi under innevarande räkenskapsår, få räkenskaperna granskade och redovisa verksamhetsdriften. Målgrupp för årsredovisningen är Kommunfullmäktige i första hand, men även andra intressenter såsom till exempel offentliga organisationer vilka sammanställer statistik och jämförelser mellan kommuner samt kreditinstitut, näringslivet, medarbetare och medborgare.

Förvaltningsberättelse

Det första avsnittet innehåller förvaltningsberättelsen. Här ges en samlad beskrivning av kommunkoncernens samt kommunens ekonomi och verksamhet perioden januari-december.

Förvaltningsberättelsen inleds med en beskrivning av kommunens styrmodell. Därefter följer en redovisning av måluppfyllelse. Förvaltningsberättelsen innehåller därutöver en ekonomisk översikt och analys samt en personalekonomisk redovisning.

Finansiella rapporter

Redovisning av ekonomiskt utfall till och med 2024-12-31, ekonomisk ställning per 2024-12-31 (balansräkning) samt en redovisning av utfall jämfört med drift- respektive investeringsbudgeten. Därutöver redovisas tillämpade redovisningsprinciper samt noter.

Verksamhetsberättelser

I bilaga beskrivs kommunens verksamhet nämndvis. Nämnderna beskriver uppdrag, årets händelser, måluppfyllelse samt ger sin syn på framtida utveckling.

Förvaltningsberättelse

Översikt över verksamhetens utveckling

Den kommunala koncernen	2024	2023	2022	2021	2020
Verksamhetens intäkter	336 111	366 394	432 360	437 705	455 385
Verksamhetens kostnader	-1 346 043	-1 303 249	-1 341 834	-1 270 807	-1 285 789
Årets resultat	28 490	60 877	-34 266	80 608	-4 937
Soliditet (EK/Tot kap)	56%	59%	65%	66%	64%
Soliditet (EK/Tot kap inkl pensionsåtagande)	40%	42%	45%	46%	43%
Investeringar netto	192 517	150 534	84 973	87 111	12 206
Självfinansieringsgrad (kassaflöde löpande/kassaflöde inv)	46%	49%	-1%	142%	28%
Antal tillsvidareanställda i Kommunen, NVK och VB Energi	1 324	1 302	1 288	1 551	1524

Kommunen	2024	2023	2022	2021	2020
Folkmängd	13 072	13 222	13 341	13 319	13 267
Kommunal skattesats	22,11	22,11	22,11	22,11	22,11
Verksamhetens intäkter	286 898	325 255	243 240	239 187	231 881
Verksamhetens kostnader	-1 296 463	-1 220 146	-1 168 983	-1 090 915	-1 079 577
Årets resultat	45 746	114 758	-38 906	77 219	-8 218
Soliditet (EK/Tot kap)	63%	66%	72%	74%	74%
Soliditet (EK/Tot kap inkl pensionsåtagande)	44%	46%	47%	49%	46%
Investeringar netto, tkr	167 773	150 534	84 973	87 111	12 206
Skattefinansieringsgrad resultat + avskriv / nettoinvesteringar	46%	97%	-9%	122%	108%
Antal tillsvidareanställda inkl visstid	1195	1202	1188	1334	1202

Fagerstas kommunkoncern redovisar ett resultat på 28,5 miljoner kronor. Resultaten för de fyra föregående åren varit både positiva och negativa men det genomsnittliga resultatet uppgår till 26,1 miljoner kronor. Resultatet påverkas i stor utsträckning av kommunens finansnetto. Den främsta orsaken till underskottet år 2022 är framför allt minskat värde på kommunens placerade medel som förändrats negativt med 47,2 miljoner kronor under året och påverkar det redovisade resultatet. Det syns tydligt på kommunens finansnetto som under flera år har påverkat resultatet positivt, så även år 2023 och 2024.

Koncernens soliditet inklusive pensionsåtagande har minskat jämför med föregående år och ligger nu på 40%. Koncernen är utökad med två bolag, ett bostadsbolag och ett fastighetsbolag.

Resultatet efter balanskravsjusteringar för moderbolaget Fagersta kommun är negativt och uppgår till -15,8 miljoner kronor.

Övrig samverkan

Fagersta kommun samverkar inom många områden utöver kommunal teknik. Orsaken har framförallt varit att uppnå ekonomisk effektivitet och lättare att rekrytera.

Fagersta kommun är medlem delägare i Vafab Miljö Kommunalförbund, tidigare Vafab Miljö AB. Vafab Miljö ägs av kommunerna i Västmanlands län samt Heby och Enköpings kommun och svarar för den regionala avfallshanteringen. Kommunens ägarandel är 4,14 procent. Ägarandelen är för liten för att den ska räknas in i kommunkoncernen.

Västmanland-Dala lönenämnd är en gemensam nämnd för lönesamverkan mellan kommunerna Fagersta, Avesta, Hedemora, Norberg, Skinnskatteberg och Smedjebacken (FAHNSS). Nämnden fullgör de samverkande kommunernas uppgifter inom löneområdet genom att driva en gemensam löneadministration.

Fagersta, Avesta och Norbergs kommuner samverkar i en gemensam miljö- och byggnadsnämnd. Den gemensamma nämnden fullgör de samverkande kommunernas uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet, djurskyddet, livsmedelskontrollen, smittskyddet, plan- och byggområdet samt de övriga uppgifter som enligt lag ska fullgöras av den kommunala nämnden inom miljö- samt plan och byggområdet.

Fagersta kommun ingår i Södra Dalarnas räddningstjänstförbund (SDR). Ägarandelen är 19,4%. Förbundet ska hålla en för Avesta, Hedemora, Fagersta och Norbergs kommuner gemensam räddningstjänst som enligt lag åvilar var och en av medlemskommunerna.

Fagersta är medlem i Samordningsförbundet Västmanlands (SFV). Förbundets ändamål är att genom finansiell samordning underlätta eller förbättra möjligheterna för individer som är i behov av samordnade rehabiliteringsinsatser så att dessa ska kunna förbättra sin förmåga att utföra ett förvärvsarbete och därigenom stärka sin möjlighet till egen försörjning. Medlemmar är kommunerna Fagersta, Norberg, Skinnskatteberg, Sala, Hallstahammar, Surahammar samt region Västmanland, Försäkringskassan och arbetsförmedlingen. Fagersta kommun står för 1,2 procent av förbundets kostnadstäckning.

Fagersta och Norbergs kommuner har en gemensam ekonominämnd. Nämnden svarar för kommunernas ekonomi- och upphandlings administration. Nämnden säljer ekonomiadministrativa tjänster till NVK, NVSF och lönenämnden.

Övrig samverkan som Fagersta ingår i är bland annat Västmanlands Lokaltrafik(VL), Inera samt Kommuninvest.

Väsentliga förändringar

Inga väsentliga förändringar i kommunkoncernen under året.

Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

Arbetet med att producera 100 moderna lägenheter på Floravägen i särskilt boende har påbörjats. Boendet beräknas vara klart för inflyttning i början av 2026 och den totala investeringsutgiften beräknas till ca 400 miljoner kronor. Fagersta kommun har tagit ställning till att hyra ut Norbergsvägen 19 och att använda Norbergsvägen 21 för egen verksamhet, och därmed inte gå vidare med konvertering av de tidigare kommunhusen till bostäder. Kommunen har fått besked om stora riktade statsbidrag såsom Socialnämnden som har fått 16,6 mnkr i prestationsbaserad ersättning och sedan tidigare fanns 13,8 mnkr beviljat. Kommunen har genom Norra Västmanlands Kommunalteknikförbund beviljats 7,3 mnkr i elstöd. Stora resurser läggs på IT-säkerhetshöjande åtgärder. I september månad konstaterades Sveriges första fall av afrikansk svinpest hos vildsvin i Fagersta. Kommunen har bistått, inom den kommunala kompetensen, de myndigheter som ansvarar för hanteringen av smittan.

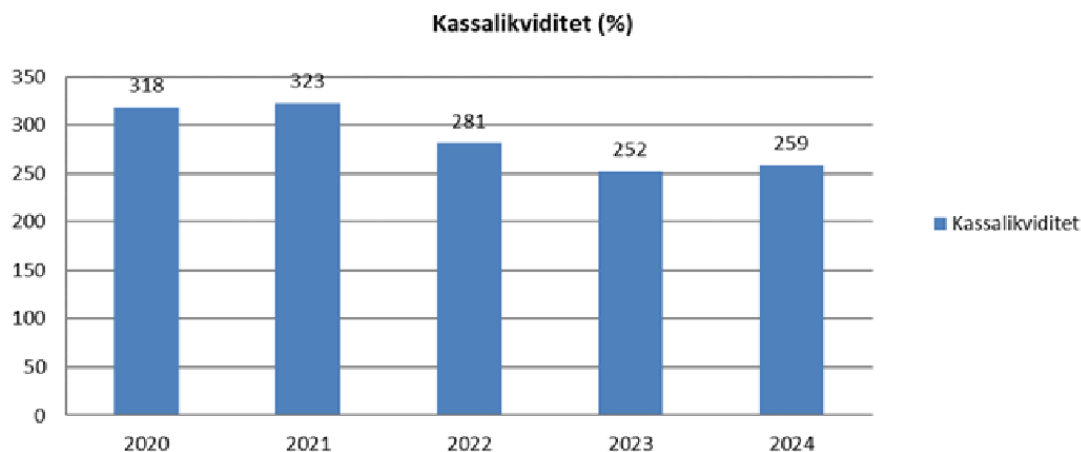
Risk och kontroll

Identifierad Risk	Beskrivning	Org.enhet	Hantering
Omvärldsrisk	Arbetskraftsbrist	kommunen	Näringsliv,AF,Arb.marknads-enhet samverkar
	Inflation kostnadsökningar,ex el,råvaror,transport och tjänster	koncernen	Kostnadkontroll
	Befolkningsunderlag för skatteintäkter	kommunen	Näringsliv,AF,Arb.marknads-enhet samverkar
	Många inflyttade i behov av försörjningsstöd	kommunen	Näringsliv,AF,Arb.marknads-enhet samverkar
Verksamhetsrisk	Personalbrist och oförmåga att upprätthålla planerad bemanning	soc.nämnd,utb.nämnd	vikariepooler, inhyrning ssk och lärare
	Tekniska anläggningar och fastigheter som inte är ändamålsenliga och skapar problem	koncernen, NVK	Investeringsutrymmet för underhåll
Finansiella risker	Ränterisk vid upplåning och inflation	kommunen	Kostnadkontroll, strategier för olika scenarier
	Finanseringsrisk Refinansiering	kommunen	Investeringsutrymmet för underhåll
	Marknadsvärdesrisk placeringar värdenedgång	koncernen	Begränsningar av riskfyllda placeringar
	Likviditetsrisk	koncernen	låg risk placeringar

Riskperspektivet beskriver vilka risker som kommunens ekonomi kan utsättas för och som kan påverka kommunens resultat och kapacitet på kort och lång sikt. Här analyseras bland annat kassalikviditet, borgensåtaganden samt pensionsskulden.

Kassalikviditet

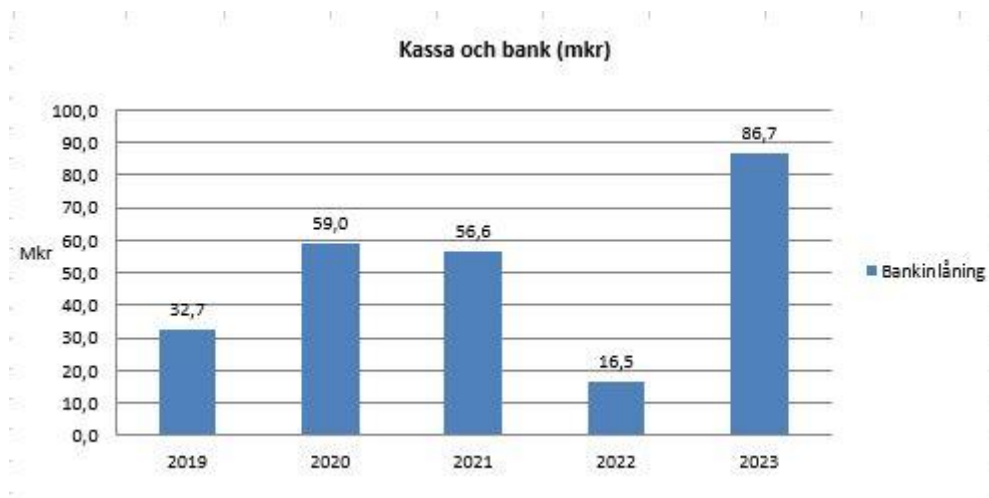
Kassalikviditeten definieras som omsättningstillgångar/kortfristiga skulder. En kassalikviditet över 100% innebär att kommunen inom en ettårsperiod kan betala de kortfristiga skulderna. Kassalikviditeten per den sista december år 2024 uppgick till 259%.

Kassa och bank

Kassa och bank uppgick till 19,8 mkr per den sista december år 2024.

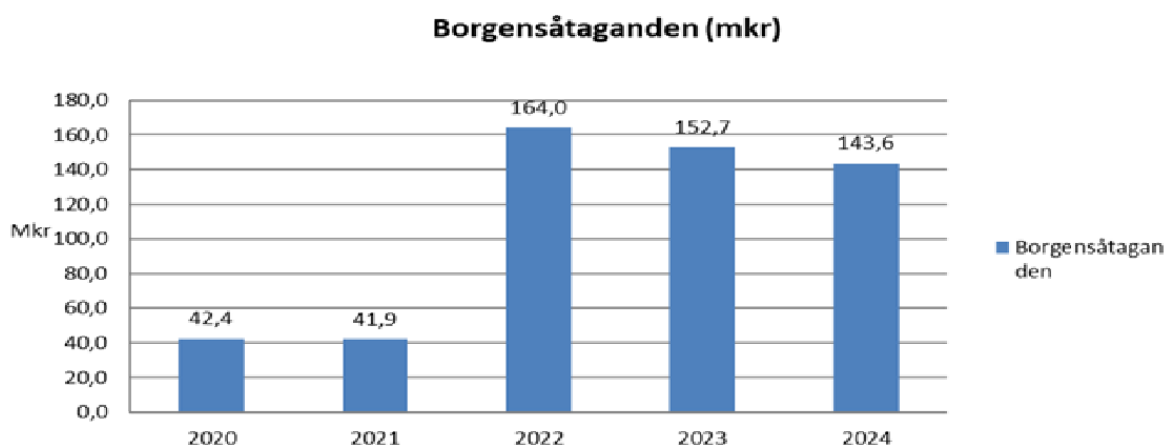
Kassa och bank

Skulder och borgensåtaganden

Fagersta kommun har sedan mars år 2004 varit skuldfri. Nya lån är upptagna i samband med byggnation av ett nytt äldreboende 2023. Skulden uppgår till 202,5 mnkr. I koncernen finns ytterligare 71 mnkr i långfristiga skulder totalt 273,5 mnkr.

Borgensåtagandena per den sista december år 2024 uppgick till 143,6 mkr, vilket innebär en minskning med 9,2 mnkr jämfört med år 2023. Kommunen har ett borgensåtagande kopplat till byggandet av ett nytt trygghetsboende (125 mnkr). Vafab Miljö Kommunalförbund nyttjar 8,3 mnkr (2023: 7,4 mnkr) av totalt beviljade 26,9 mnkr. Kommunens övriga borgensåtaganden avser en bostadsrättsföreningar där borgen uppgår till 9,8 mnkr.

Pensioner

Fagersta kommuns totala pensionsåtagande uppgår till 484,8 mnkr, vilket är en ökning med 44,4 mnkr eller 10,1% jämfört med den sista december år 2023. Pensioner intjänade från och med 1998 redovisas som en avsättning i balansräkningen medan pensioner intjänade fram till 1998 redovisas som en ansvarsförbindelse, det vill säga utanför balansräkningen. Avsättningen avser Fagersta kommun och NVK.

Pensionsförplikt. (mnkr)	2023-12-31	2024-12-31	Förändr mkr	Förändr %
Avsättningar	142,9	182,5	39,7	27,8%
Ansvarsförbindelse	297,5	302,2	4,7	1,6%
Summa	440,4	484,8	44,4	10,1%
Pensionsportföljen	275,6	310,3	34,8	12,6%
Återlånade medel	164,8	174,4	9,6	5,8%

Avsättningen

Avsättningen i balansräkningen för pensioner intjänade från och med 1998 uppgick per den sista december år 2024 till 182,5 mnkr, vilket innebär en ökning med 39,7 mnkr eller 27,8% jämfört med den sista december 2023. Avsättningen avser pensionsförpliktelser för Fagersta kommun och NVK.

Ansvarsförbindelsen

Ansvarsförbindelsen för pensioner intjänade fram till 1998 uppgick per den sista december år 2024 till 302,2 mnkr, vilket innebär en ökning med 4,7 mnkr jämfört med den sista december 2023. För att matcha och utjämna kostnaderna för ökande pensionsutbetalningarna och pensionsskuld, har Fagersta kommun byggt upp en pensionsfond. Under perioden 2000-2013 har kommunen avsatt 102,2 mkr för att täcka framtida pensionsutbetalningar. Marknadsvärdet i pensionsportföljen är 310,3 mnkr och den totala skulden uppgår till 484,8 mnkr. Konsolideringen eller hur mycket av skulden som tillgångarna täcker uppgår till 64,0%, vilket är en förbättring med 1,4 procentenheter. Kommunen återlånar därmed 174,4 mnkr.

Marknadsvärde (mnkr)	2023-12-31	2024-12-31
Tillgångarna	275,6	310,3
Skulden	440,5	484,8
Konsolidering %	62,6%	64,0%

Finanspolicy

Fagersta kommun har en finanspolicy som bland annat omfattar organisation och ansvarsfördelning samt riskhantering för likviditetsförvaltning, utlåning, upplåning, långsiktigmedelsförvaltning och pensionsmedelsförvaltning. Fagersta kommun har ett rådgivningsavtal med Söderberg & Partners vad gäller förvaltning av finansiella tillgångar. En reviderad finanspolicy fastställdes av kommunfullmäktige 20171218.

Medelsförvaltning

Kommunens medelsförvaltning regleras i kommunens finanspolicy som uppdaterades i december 2017. Pensionsmedelsförvaltning och övrig långsiktig medelsförvaltning har skett i samråd med Söderberg & Partners som även har i uppdrag att bevaka att placeringar sker i enlighet med finanspolicyn

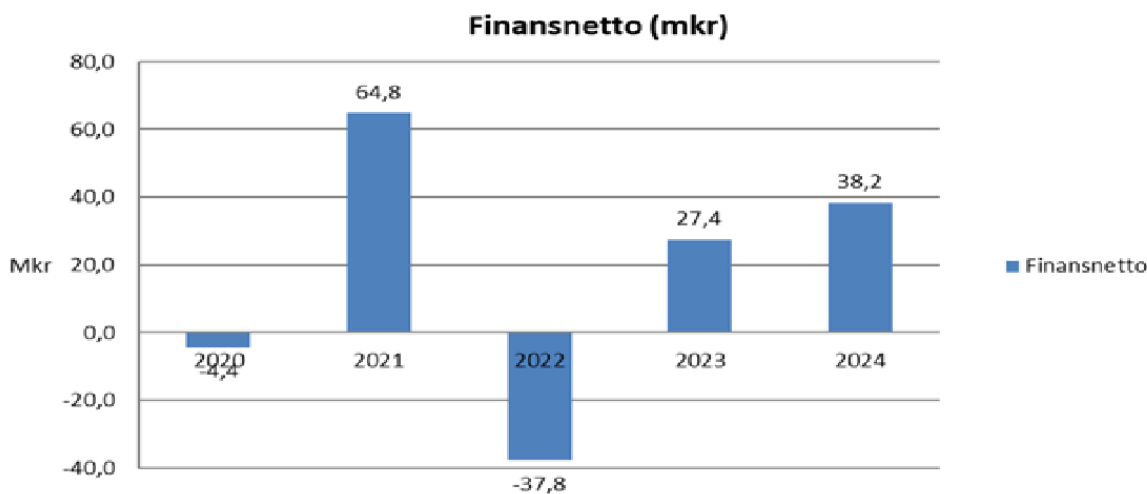
Pensionsmedelsförvaltning

För att utjämna kostnaderna för de ökande pensionsutbetalningarna, som når sin högsta nivå 2025, har Fagersta kommun byggt upp en pensionsfond. Enligt kommunens ekonomistyrningspolicy ska avsättningen budgeteras och uppgå till nödvändig nivå för att utjämna kostnaderna. Under perioden 2000-2011 har kommunen avsatt 102,2 mkr för att täcka framtida pensionsutbetalningar. Diagrammet nedan visar summan av de diskonterade framtida pensionsutbetalningarna.

Förvaltningen är konstruerad utifrån principen att tillgångarna på lång sikt skall täcka kommunens pensionsåtagande. För närvarande täcker tillgångarna ca 64,0% av pensionsåtagandet. Det är en förbättring med 1,4 procentenheter sedan 2023-12-31.

Finansnetto

Finansnettot består av finansiella intäkter, som ränteintäkter, värdeökningar på placerade medel och aktieutdelning, samt finansiella kostnader som i huvudsak är räntekostnader på pensionsskulden och ränta på upptagna lån samt värdenedgångar på placerade medel. Finansnettot för år 2024 uppgår till 38,2 mnkr, jämfört med 27,4 mnkr för år 2023. De finansiella intäkterna uppgick till 58,6 mnkr. Här ingår utdelning från VB Energi på 4,2 mnkr. Övriga placerade medel har gett utdelning och reavinster med 9,3 mnkr. Orealiserade vinster på placerade medel uppgick till 33,3 mnkr. Ränteintäkter uppgår till 5,3 mnkr och ränteintäkter från utlåning uppgår till 6,5 mnkr. I de finansiella kostnaderna på 20,4 mnkr ingår 13,2 mnkr i ränta på pensionsskulden och 7,0 mnkr i ränta på upptagna lån. Kostnad för övriga finansiella kostnader 0,2 mnkr.

Hållbarhet

I Fagersta kommuns finanspolicy framgår att placering medges inte i företag vars huvudsakliga verksamhet är utvinning av fossila bränslen. Placeringar ska även undvikas i företag som på annat sätt är inblandade i framställning av fossila bränslen genom t.ex produktion eller prospektering.

Kommunfullmäktige i Fagersta kommun har beslut om plastbantning.

Sex stycken elbilar finns tillgänglig i kommunens bilpool.

I kommunens reviderade respolicy skall i första hand resfria möten prioriteras.

Händelser av väsentlig betydelse

Fullmäktige har beslutat om inrättande av en ny nämnd, välfärd- och servicenämnd. Parallellt inrättas en ny förvaltning, välfärd- och serviceförvaltningen. I samband med beslut om budget 2024-2026 beslutades att bidrag till samverkansorganisationerna från och med år 2024 redovisas under fullmäktige, istället för som tidigare under kommunstyrelsen. Fagersta kommun har varit drabbade av svinpest, vilket även blivit medialt uppmärksammat. Kommunens ekonomi har inte blivit speciellt drabbad utan det är snarare kommuninvånarna, föreningar och företag som blivit begränsade och ekonomiskt drabbade. Kommunens upphandlade entreprenör för byggandet att ett nytt äldreboende, Serneke, ansökte om konkurs under året.

Då var byggnationen relativt långt gånge. Konkursförvaltaren har beslutat att inte driva vidare projektet och en ny entreprenör kommer tilldelas kontraktet under våren 2025.

Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten

Kommunens styrmodell – Vision 2030

Kommunens styrmodell – Vision 2030

Fagersta kommuns övergripande styrdokument är visionen, Vision 2030. Vision 2030 innehåller åtta strategiska utvecklingsområden:

- Fagersta – platsen där världar möts
- Våra barn – vår framtid
- Ett näringsliv i framkant
- Våra levande centrum
- Låt hela Fagersta leva
- Nära till allt
- En trygg, hållbar och jämställd kommun
- Vi möts i Fagersta

Visionen innehåller också ett antal konkreta åtgärder som ska genomföras.

Processer för mål, budgetering och uppföljning

Nämnderna har utifrån de strategiska utvecklingsområdena tagit fram effektmål.

Enligt kommunallagen ska kommunen varje år upprätta en budget för nästa budgetår. Budgeten ska upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna. För verksamheten ska mål och riktlinjer anges som är av betydelse för god ekonomisk hushållning. För ekonomin ska finansiella mål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning anges.

Utifrån ett verksamhetsperspektiv kan god ekonomisk hushållning definieras som att verksamheten bedrivs kostnadseffektivt och ändamålsenligt. Det ska finnas ett klart samband mellan resursåtgång, prestationer, resultat och effekter. Detta kräver en utvecklad planering med framförhållning och handlingsberedskap, tydliga och mätbara mål samt bra uppföljningssystem.

Det finansiella perspektivet tar sikte på kommunens finansiella ställning och utveckling. Målen anger de finansiella förutsättningarna eller ramarna för den verksamhet kommunen bedriver. Den allmänna utgångspunkten för det finansiella perspektivet är att varje generation själv måste bära kostnaderna för den service som den konsumerar. Resultatet måste därför vara tillräckligt stort för att motsvarande servicenivå ska kunna garanteras även nästkommande generation utan att en högre skatt ska behöva uttaxeras.

Med utgångspunkt från kommunens ekonomiska situation, ska kommunen i form av mål ange en tydlig ambitionsnivå för den egna finansiella utvecklingen och ställningen. Kommunen med bäring på god ekonomisk hushållning ur det finansiella perspektivet dels fastställt principer i ekonomistyrningspolicyn och dels fastställt årliga effektmål.

God ekonomisk hushållning bedöms utifrån uppfyllelsen av de övergripande målen, som i sin tur bedöms utifrån uppfyllelsen av gemensamma inriktningsmål och effektmål samt centrala principer i ekonomistyrningspolicyn.

Centrala styrdokument, policy och riktlinjer

Inom kommunens verksamhet finns flera styrdokument, policies och riktlinjer, såsom: Finanspolicyn, som behandlar god ekonomisk hushållning, den ekonomiska förvaltningen och medelsförvaltning.

För de verksamheter som bedrivs i kommunalförbund finns bland annat en förbundsordning för NVK. Bergslagsbo i Fagersta AB där 100% av aktierna ägs av Fagersta kommun styrs utifrån en politiskt sammansatt styrelse och ägardirektiv från kommunen.

God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

Enligt kommunallagen ska kommunen fastställa mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning i verksamheterna. För ekonomin ska anges de finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning.

Mål Vision 2030

Visionen innehåller också ett antal konkreta åtgärder som ska genomföras. Nämnderna har utifrån de strategiska utvecklingsområdena tagit fram effektmål.

Verksamhetsmål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning

Utifrån ett verksamhetsperspektiv innebär god ekonomisk hushållning att verksamheten bedrivs kostnadseffektivt och ändamålsenligt. Det ska finnas ett klart samband mellan resursåtgång, prestationer, resultat och effekter. Detta kräver en utvecklad planering med framförhållning och handlingsberedskap, tydliga och mätbara mål samt bra uppföljningssystem. Kommunens målstyrningsmodell ska underlätta styrningen och uppföljningen av verksamheterna.

- Verksamheterna ska bedrivas på ett kostnadseffektivt sätt (gemensamt effektmål).
- Verksamheterna ska ha en budget i balans (gemensamt effektmål).

Finansiella mål av betydelse för god ekonomisk hushållning

Det finansiella perspektivet tar sikte på kommunens finansiella ställning och utveckling. Målen anger de finansiella förutsättningarna eller ramarna för den verksamhet kommunen bedriver. Den allmänna utgångspunkten för det finansiella perspektivet är att varje generation själv måste bära kostnaderna för den service som den konsumerar. Resultatet måste därför vara tillräckligt stort för att motsvarande servicenivå ska kunna garanteras även nästkommande generation utan att behöva uttaxera högre skatt. Med utgångspunkt från kommunens ekonomiska situation, ska kommunen ange en tydlig ambitionsnivå för den egna finansiella utvecklingen och ställningen i form av mål. Kommunfullmäktige har fastställt ett övergripande mål för god ekonomisk hushållning ur det finansiella perspektivet, Kommunal ekonomi i balans. Därutöver finns ett gemensamt inriktningsmål, Upprätthålla en långsiktigt välskött ekonomi med stabila ekonomiska förutsättningar för god kvalitet i verksamheten, med underliggande effektmål:

- Årets resultat ska motsvara ett överskott på 2% av skatteintäkter och generella statsbidrag.
- Skattefinansieringsgraden av investeringar ska vara 100 % över en rullande femårsperiod.
- Soliditeten inklusive ansvarsförbindelsen ska hållas oförändrad eller öka.
- Avgiftens andel av kostnaderna ska inte tillåtas att minska och skattesubventioneringsgraden ska hållas konstant
- Kostnader och intäkter ska i så stor utsträckning som möjligt påföras rätt verksamhet i förhållande till vad som är ekonomiskt motiverat.

Målavstämning

Måluppfyllelse övergripande

Den övergripande måluppfyllelsen bedöms utifrån nämndernas uppfyllelse av beslutade effektmål och åtgärder i vision 2030. För år 2024 finns totalt 61 effektmål, 75 % av effektmålen bedöms ha uppfyllts, helt eller delvis.

Måluppfyllelse utfall 202412	Antal	Andel
Uppfylls helt	22	36%
Uppfylls delvis	24	39%
Uppfylls ej	15	25%
Total	61	100%

Måluppfyllelse per strategiskt utvecklingsområde

Bedömningen av måluppfyllelse per strategiskt utvecklingsområde baseras på nämndernas uppfyllelse av beslutade effektmål. Om mer än 50% av effektmålen kopplade till ett strategiskt utvecklingsområde bedöms ha uppnått bedöms även det övergripande strategiska målet som uppnått.

Strategiskt utvecklingsområde	Uppfyllda	Delvis uppfyllda	Ej uppfyllda	Totalt	Andel uppfyllda
Fagersta - platsen där världar möts	4	3	1	8	50%
Våra barn - vår framtid	3	3	2	8	38%
Ett näringsliv i framkant	2	3	2	7	29%
Våra levande centrum	5	0	0	5	100%
Låt hela Fagersta leva	2	4	2	8	25%
Nära till allt	3	3	1	7	43%
En trygg, hållbar och jämställd kommun	1	4	5	10	10%
Vi möts i Fagersta	2	4	2	8	25%

Finansiella mål

Årets resultat ska motsvara ett överskott på 2% av skatteintäkter och generella statsbidrag.

Målet är uppfyllt. Årets resultat uppgår till 4,4% för kommunen. Balanskravsresultatet är negativt för kommunen.

Skattefinansieringsgraden av investeringar ska vara 100 % över en rullande femårsperiod.

Målet är inte uppfyllt. Skattefinansieringsgraden uppgår till 60% för de senaste fem åren.

Soliditeten inklusive ansvarsförbindelsen ska hållas oförändrad eller öka.

Målet är inte uppfyllt. Soliditeten inklusive ansvarsförbindelsen har minskat från 46% till 44%.

Avgiftens andel av kostnaderna ska inte tillåtas minska och skattesubventioneringsgraden skall hållas konstant.

Målet är uppfyllt. Taxor och avgifter som kommunen råder över uppräknas med index alternativt genom årlig bedömning av uppräkningsbehovet

Kostnader och intäkter ska i så stor utsträckning som möjligt påföras rätt verksamhet i förhållande till vad som är ekonomiskt försvarbart.

Målet är uppfyllt. Gemensamma kostnader såsom telefoni, it, lokaler fördelas på respektive verksamhet.

Sammanfattande kommentar finansiella mål

Bedömningen är att Fagersta kommun delvis uppnår målet om god ekonomisk hushållning ur det finansiella perspektivet, trots att balanskravsresultatet är negativt har Fagersta kommun en stark finansiell ställning. Pensionsskulden har ökat väsentligt under de två senaste åren från 414 mnkr till 485 mkr, trots detta finns avsatta medel som täcker 64% av skulden.

Sammanfattning av måluppfyllelse

Trots ekonomiska utmaningar har viktiga framsteg gjorts inom utbildning, vård och omsorg, näringslivsutveckling och trygghetsskapande insatser. Kommunen har också genomfört strukturella förändringar och effektiviseringar för att långsiktigt säkerställa en hållbar ekonomi och kvalitativa tjänster till invånarna.

Ekonomiskt har kommunen haft en utmanande situation där underskott inom vissa verksamheter, särskilt socialtjänst och utbildning, har påverkat helheten. Ökade kostnader för externa placeringar, ekonomiskt bistånd och interkommunala elevavgifter har bidragit till en ansträngd budget. Samtidigt har effektiviseringsåtgärder och strategiska beslut om resursfördelning bidragit till att vissa verksamheter kunnat hålla sina kostnader under kontroll.

Inom utbildningssektorn har flera positiva resultat uppnåtts. Meritvärdena i årskurs 9 har ökat, och fler elever än tidigare har uppnått gymnasiebehörighet. Samtidigt har utbildningsverksamheten påverkats av demografiska förändringar och ökade personalkostnader, vilket har krävt anpassningar i organisation och resursfördelning. Satsningar på digitalisering och kompetensutveckling har fortsatt, och kommunen har ingått i nationella projekt för att stärka undervisningens kvalitet och likvärdighet.

Vård och omsorg har genomgått viktiga förändringar, där satsningar på Nära vård och samverkan med regionen har bidragit till förbättrad vårdtillgänglighet. Särskilt inom äldreomsorgen har samrekrytering och nya arbetssätt minskat behovet av inhyrd personal, även om det fortsatt finns utmaningar med kompetensförsörjning. Samtidigt har socialtjänsten sett en ökning av komplexa vårdbehov och fler externa placeringar, vilket har påverkat både ekonomi och arbetsbelastning.

Kommunens arbete med näringslivsutveckling har fortsatt med ökad dialog med företagare och insatser för kompetensförsörjning. Arbetsmarknadsåtgärder har möjliggjort sysselsättning för fler personer, även om behovet av stödinsatser är fortsatt stort. Samverkan mellan kommunens utbildnings- och arbetsmarknadsinsatser har stärkts för att bättre matcha arbetskraftsbehovet.

Inom kultur- och fritidsverksamheten har flera framgångsrika evenemang genomförts, och kommunen har fortsatt satsa på att skapa levande och trygga miljöer. Upprustningen av Brinelltorget och stärkta fritidsverksamheter har varit viktiga inslag, liksom den utökade biblioteksverksamheten och en avgiftsfri kulturskola. Trots detta finns fortsatt behov av investeringar i fritidsanläggningar och idrottsverksamhet.

Kommunens digitaliseringsarbete har gjort framsteg genom införandet av nya IT-system och e-tjänster, men ytterligare utveckling behövs för att förbättra tillgänglighet och effektivitet i verksamheterna. Samverkan mellan kommunens olika verksamheter har stärkts, särskilt inom socialtjänst, utbildning och hälso- och sjukvård, vilket har skapat bättre förutsättningar för helhetslösningar.

Måluppfyllelse per strategiskt utvecklingsområde

1. Fagersta – platsen där världar möts

Bedömning: Uppfyllt

- 50% av effektmålen inom området är uppfyllda, vilket uppfyller kriteriet.
- Kommunstyrelsen och socialnämnden har drivit samverkansprojekt och ökat effektiviteten i förvaltningarna.
- Kommunens uppdrag som finskt förvaltningsområde är synligt, men mer arbete behövs för att öka kännedomen.
- Digitaliseringen fortsätter men är inte fullt genomförd.

2. Våra barn – vår framtid

Bedömning: Delvis uppfyllt

- Endast 37,5% av effektmålen är uppfyllda.
- Utbildningsnämnden rapporterar ökade meritvärden och bättre gymnasiebehörighet, men utvecklingen är ojämn mellan åldersgrupper.
- Socialnämnden rapporterar viss minskning av unga med ekonomiskt bistånd, men fortsatta insatser krävs.

3. Ett näringsliv i framkant

Bedömning: Delvis uppfyllt

- 28,6% av effektmålen är uppfyllda.
- Kommunstyrelsen arbetar med en ny näringslivsstrategi, men konkreta resultat saknas.
- Utbildningsnämnden och socialnämnden bidrar till kompetensförsörjning, men behovet är fortsatt stort.

4. Våra levande centrum

Bedömning: Uppfyllt

- 100% av effektmålen är uppfyllda.
- Kommunstyrelsen och välfärds- och servicenämnden har genomfört stora insatser för att skapa trygga och attraktiva miljöer.

5. Låt hela Fagersta leva

Bedömning: Delvis uppfyllt

- 25% av effektmålen är uppfyllda.
- Kommunstyrelsen har stöttat föreningslivet ekonomiskt, men fler åtgärder krävs.
- Välfärd- och servicenämnden har förbättrat dialogen med föreningar, men långsiktig planering saknas.

6. Nära till allt

Bedömning: Delvis uppfyllt

- 42,9% av effektmålen är uppfyllda.
- Kommunstyrelsen arbetar med infrastruktur, men digitala tjänster är inte fullt implementerade.

7. En trygg, hållbar och jämställd kommun

Bedömning: Delvis uppfyllt

- 10% av effektmålen är uppfyllda.
- Budgetunderskott på -32,5 mkr drabbar socialnämnden, trots att kommunstyrelsen redovisar överskott.
- Trygghetsarbete utvecklas, men arbetslöshet och sociala utmaningar återstår.

8. Vi möts i Fagersta

Bedömning: Delvis uppfyllt

- 25% av effektmålen är uppfyllda.

- Kommunstyrelsen har genomfört marknadsföringsinsatser, men insatser för att minska personalomsättning och bemanningsföretag har inte nått målen.

Bedömning av god ekonomisk hushållning

Enligt kommunallagens krav på god ekonomisk hushållning ska kommunen ha en ekonomi i balans och bedriva verksamhet på ett effektivt sätt så att de strategiska målen uppnås inom givna ekonomiska ramar. Bedömningen av god ekonomisk hushållning omfattar således både en finansiell och en verksamhetsmässig analys.

Finansiell bedömning

Fagersta kommun redovisar för 2024 ett underskott efter balanskravsjusteringar, vilket innebär att balanskravet enligt kommunallagen inte är uppfyllt. Kommunens resultatutjämningsreserv (RUR) kan delvis användas för att täcka underskottet, men en betydande del av underskottet kvarstår och kommer att kräva återställning inom tre år enligt lagkravet.

Underskotten återfinns främst inom socialtjänst och utbildning, där socialnämnden redovisar ett underskott på 32,5 mnkr och utbildningsnämnden ett underskott på 31,5 mnkr. Dessa underskott beror på strukturella faktorer såsom ökade kostnader för externa placeringar, ekonomiskt bistånd samt interkommunala elevkostnader. Valfärd- och servicenämnden har ett mindre underskott på 2,8 mnkr, medan andra verksamheter redovisar mer balanserade resultat.

Kommunen har vidtagit åtgärder för att minska kostnader och anpassa verksamheten till de ekonomiska förutsättningarna. Dessa åtgärder behöver dock få fullt genomslag för att kommunen ska kunna återställa balanskravsunderskottet inom föreskriven tid.

Verksamhetsmässig bedömning

Den verksamhetsmässiga analysen visar att kommunen gjort framsteg inom flera strategiska utvecklingsområden, men att det finns betydande utmaningar. Två av de strategiska målområdena bedöms som uppfyllda, medan övriga sex endast delvis har uppnåtts.

Positiva resultat finns inom utbildning, där meritvärden och gymnasiebehörighet har förbättrats, samt inom näringslivsutveckling där samverkan med lokala företag har intensifierats. Trygghetsskapande insatser och utvecklingen av kommunens centrum har också bidragit till en positiv utveckling.

Samtidigt har ekonomiska utmaningar påverkat möjligheten att fullt ut uppnå de strategiska målen. Socialtjänsten har haft en ökande efterfrågan på insatser, och trots effektiviseringsåtgärder kvarstår utmaningar kring extern placering och ekonomiskt bistånd. Inom utbildningen har ökade kostnader för personal och interkommunala elever medfört behov av organisatoriska anpassningar.

Slutsats

Utifrån en samlad bedömning kan det konstateras att Fagersta kommun inte uppfyller kravet på god ekonomisk hushållning för 2024. Detta beror främst på det finansiella underskottet, som trots resultatutjämningsreserven medför krav på återställning inom tre år.

Verksamhetsmässigt har kommunen gjort viktiga framsteg, men den ekonomiska obalansen har haft en påverkan på möjligheten att nå flera av de strategiska målen. För att återgå till god ekonomisk hushållning krävs fortsatt arbete med att anpassa verksamheterna efter de ekonomiska ramarna, ökad kostnadskontroll och strategiska åtgärder för att säkerställa en hållbar ekonomisk utveckling.

Utveckling av intäkter, kostnader och resultat

Koncernen

Kommunkoncernen består av Fagersta kommun, Västerbergslagens Energi AB med dotterbolagen Västerbergslagens Elnät AB och Västerbergslagens Försäljnings AB, Norra Västmanlands Kommunalteknikförbund (NVK), Bergslagsbo AB samt Brukskontoret i Fagersta AB.

Kommunens äger 20,8 procent (%) av Västerbergslagens Energi AB och aktieinnehavet är bokfört till 6,0 miljoner kronor (mnkr). Majoritetsägare är Vattenfall. Bolagen lämnade aktieutdelning på 4,2 mnkr till Fagersta kommun under år 2024.

Koncernens resultat

Brukskontoret i Fagersta AB förvärvades 30 november 2023. Bolaget äger de två kommunhusen.

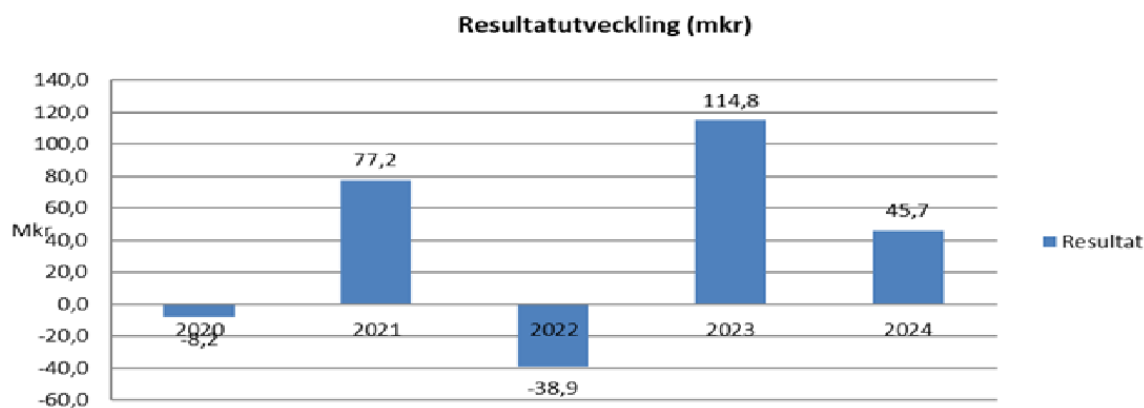
Koncernen redovisar ett överskott på 28,5 mnkr för år 2024. Mellan åren 2020-2023 har resultatnivå varit mellan 60,9 och 80,6 mnkr i överskott samt år 2020 och 2022 redovisades ett underskott på -4,9 mnkr respektive -34,3 mnkr.

Samverkansorganisationer

Medlemsbidrag till samverkansorganisationer uppgick till 72,2 miljoner kronor i budget och utfallet blev 74,8 miljoner kronor, ett underskott på -2,6 miljoner kronor.

Årets resultat kommunen

Kommunkoncernen redovisar för år 2024 ett överskott på 28,5 miljoner kronor. Fagersta kommuns redovisade resultat uppgår till 45,7 mnkr, balanskravsresultatet är negativt och uppgår till -15,8 mnkr. I överskottet ingår orealiserade vinster i värdepapper med 33,3 mnkr. Reavinst i samband med försäljning av fastigheter till det egna bostadsbolaget uppgår till 33,4 mnkr och övriga reavinster uppgår till 8,1 mnkr.

Kommunens starka resultat under många år är mycket positiva för kommunens ekonomi. Det genomsnittliga resultatet i förhållande till årets skatteintäkter och generella statsbidrag uppgår till 3,6% under åren 2020-2024.

Nettokostnadsandel och avstämning mot resultatmålet

En viktig förutsättning för god ekonomisk hushållning är att det finns balans mellan intäkter och kostnader. Ett av kommunens mål för god ekonomisk hushållning är att kommunens resultat ska utgöra 2 procent (%) av skatteintäkter och statsbidrag. Omvänt innebär detta att nettokostnadernas andel av skatteintäkter och statsbidrag inte ska överstiga 98%. Kommunens resultat på 45,7 mnkr motsvarar 4,4% av skatter och bidrag och nettokostnadernas andel utgör 95,6 %. Exklusive finansnettot redovisas en nettokostnadsandel på 99,3 %.

Kostnads- och intäktsutveckling

För att långsiktigt ha kontroll över kostnadsutvecklingen och klara en god ekonomisk hushållning är det viktigt att verksamhetens nettokostnader inte ökar snabbare än intäkterna. Mellan år 2023 och år 2024 redovisas en ökning med 12,4% av verksamhetens nettokostnader, samtidigt som skatteintäkter och statsbidrag ökade med 3,4%.

(mnkr)	2023	2024	Förändring mnkr	Förändring %
Skatteintäkter och statsbidrag	1013,1	1 047,8	34,7	3,4%
Verks.nettokostnader inkl. avskrivningar	-925,7	-1040,3	-114,6	12,4%
Finansnetto	27,4	38,2	10,9	39,7%
Resultat	114,8	45,7	-69,0	-60,1%

Verksamhetens kostnader

Verksamhetens kostnader har ökat med 76,3 mnkr eller 6,3%. Kostnader för löner, pensioner och ersättningar har ökat med 48,9 mnkr eller 6,2%. Kostnaden för köp av verksamhet har ökat med 17,0 mnkr eller 10,2%. Lokalkostnaderna har ökat med 16,0 mnkr eller 16,1 %, vilket är kopplat till indexering av hyra samt kostnader för färdigställt underhåll. Övriga kostnader har minskat med 6,6 mnkr eller 5,5%.

Verksamhetens kostnader

(mnkr)	2023	2024	Förändring mnkr	Förändring %
Löneskostnader	792,3	841,1	48,9	6,2%
Entrepr. och köp av verksamhet	167,5	184,5	17,0	10,2%
Lokalkostnader	99,1	115,1	16,0	16,1%
Bidrag	42,2	43,2	1,0	2,4%
Övriga kostnader	119,0	112,5	-6,6	-5,5%
Summa	1 220,1	1 296,5	76,3	6,3%

Verksamhetens intäkter

Verksamhetens intäkter har minskat med 38,4 mkr eller 27,8% år 2024 jämfört med året innan. Taxor och avgifter är oförändrade. Hyror har ökat 5,3 mnkr eller 13,4%. Intäkter från bidrag har minskat med 4,8 mnkr eller 3,7%. Ersättningarna från Migrationsverket har minskat med 4,5 mnkr. Övriga intäkter har minskat med 38,8 mkr där det till största delen beror på minskad reavinst i samband med försäljning av fastigheter till bostadsbolaget.

Verksamhetens intäkter

(mnkr)	2023	2024	Förändring mnkr	Förändring %
Taxor och avgifter	18,0	18,0	0,0	0,0%
Hyror	39,4	44,6	5,3	13,4%
Bidrag	128,1	123,3	-4,8	-3,7%
Övriga intäkter	139,9	101,0	-38,8	-27,8%
Summa	325,3	286,9	-38,4	-11,8%

Nämndernas nettokostnadsutveckling

Nämndernas nettokostnader ökade med 85,5 mnkr eller 8,9% mellan år 2023 och år 2024.

(mnkr)	2023	2024	Förändring mkr	Förändring %
Kommunfullmäktige	1,6	77,0	75,4	4657,5%
varav NVK	20,0	31,4	11,4	57,1%
varav MBN	8,3	7,9	-0,3	-4,0%
varav SDR	13,7	14,1	0,5	3,3%
NVE	8,6	9,5	0,9	10,7%
Kommunstyrelsen	183,0	34,2	-148,8	-81,3%
Välfärd- och servicenämnden	0,0	83,8	83,8	
Utbildningsnämnden	406,4	420,8	14,4	3,5%
Socialnämnden	369,4	430,3	60,8	16,5%
Summa nämnderna	960,5	1046,0	85,5	8,9%

Kommunfullmäktige redovisar ökade nettokostnader med 75,4 mnkr. Orsaken är att bidrag till samarbetsorgan har flyttats från kommunstyrelsen till kommunfullmäktige. Kostnaden för samarbetsorgan har ökat med 13,6 mnkr från år 2023 till 2024. Den politiska verksamheten var 0,3 mnkr högre år 2024 än året innan på grund av ökade it-kostnader. Kostnaden för revisionen ökade med 0,3 mnkr jämfört med året innan.

Kommunstyrelsen redovisar minskade nettokostnader med 148,8 mnkr eller 81,3%. Förändringen beror på att kostnaden för samarbetsorgan flyttats till kommunfullmäktige och att Välfärd- och service flyttats till egen nämnd vilket gör jämförelsen svårare. Exklusive samarbetsorgan har kostnaden minskat 15 mnkr eller 30,5% vilket beror på den centrala medelsreserven som minskat med 13,2 mnkr, kostnad för den politiska verksamheten har minskat med 1,9 mnkr.

Utbildningsnämndens nettokostnader har ökat med 14,4 mnkr eller 3,5% mellan år 2023 och år 2024. Kostnadsökningar är fördelade över de flesta verksamheter.

Socialnämndens nettokostnader ökade med 16,5% mellan år 2023 och år 2024. En av orsakerna är att bidrag för prestationsbaserade medel minskat med 8,5 mnkr mellan åren och intäkter från bidrag minskade med 7,2 mnkr. Kostnaderna har ökat främst för köpta tjänster och lokaler.

Totalt sett har nämndernas nettokostnader ökat med i genomsnitt 4,6% årligen under den senaste femårsperioden.

Kommunalskatt

Skattesatsen år 2024 var 22,11%.

Budgetavvikelser

Totalt redovisas ett överskott på 26,0 mkr jämfört med budget, varav -66,4 mkr avser nämnderna. Finansförvaltningen redovisar en avvikelse mot budget på 92,4 mkr.

(mnkr)	2020	2021	2022	2023	2024
Kommunfullmäktige	0,3	0,1	0,2	0,3	-2,5
Kommunstyrelsen	6,2	5,7	-8,2	22,8	3,0
Välfärd- och servicenämnden	0,0	0,0	0,0	0,0	-2,8
Utbildningsnämnden	5,4	-15,8	-14,7	-29,9	-31,5
Socialnämnden	-13,9	-5,1	-1,5	0,0	-32,5
Summa nämnderna	-2,1	-15,1	-24,2	-6,9	-66,4
Finansförvaltning	-11,7	80,7	-10,5	120,9	92,4
Summa inkl finansförvaltn	-13,7	65,6	-34,8	114,0	26,0

Kommunfullmäktige redovisar ett underskott på 2,5 mnkr. Den politiska verksamheten och revisionen redovisar en avvikelse med 0,1 mnkr mot budget. Kostnaden för samarbetsorgan redovisar en avvikelse på -2,6 mnkr mot budget. Kollektivtrafik och NVK redovisar underskott mot budget och övriga samarbetsorgan visar överskott mot budget.

Kommunstyrelsen redovisar ett överskott jämfört med budget på 3,0 mkr. Den politiska verksamheten samt övrigt redovisar en avvikelse på 2,0 mnkr där medel ur central medelsreserv har ett överskott på 3,1 mnkr och den politiska verksamheten redovisar underskott på 1,1 mnkr. Kommunledningen redovisar en avvikelse på 0,1 mnkr jämfört med budget. Avdelning Stöd & styrning redovisar en avvikelse på 0,8 mnkr där personalkostnaderna är högre än budget men övriga kostnader är lägre än budget.

Välfärd- och servicenämnden redovisar en avvikelse på -2,8 mnkr. Näringsliv och Turism redovisar en avvikelse på 0,2 mnkr, lika som central förvaltning och nämnd. Kostverksamheten redovisar en avvikelse på -3,6 mnkr och Kultur & fritid redovisar en avvikelse på -0,6 mnkr. Arbetsmarknad och integration redovisar en avvikelse på -0,2 mnkr och vuxenutbildningen 1,2 mnkr.

Utbildningsnämnden redovisar en budgetavvikelse på -31,5 miljoner kronor för år 2024.

Nämnd och central förvaltning redovisar tillsammans ett överskott om 5,2 miljoner kronor, vilket till stor del beror på nämndens buffert för oförutsedda kostnader som ej förbrukats samt statsbidrag.

Förskoleverksamheten redovisar ett underskott på 3,8 miljoner kronor. Underskottet beror till största delen på högre personalkostnader än budgeterat, kostnad för måltider och interkommunala elever samt att stängningen av Solängen endast gav effekt under ett halvår.

Förskoleklass och fritidshem redovisar ett underskott på 3,8 mnkr. Underskottet orsakas av överskridande av budgeterade personalkostnader samt kostnader för interkommunala elever.

Grundskola årskurs 1-9 redovisar ett underskott på 16,1 mnkr. Underskottet orsakas av överskridande av budgeterade personalkostnader samt kostnader för interkommunala elever men lägre måltidskostnader. Arbetet med åtgärder för att nå en budget i balans fortsätter.

Anpassad grundskola redovisar ett underskott med 0,5 mnkr. Underskottet beror på färre elever från andra kommuner än budgeterat, vilket innebär lägre interkommunala intäkter samtidigt som verksamheten inte har möjlighet att minska bemanningen i motsvarande grad.

Gymnasieskolan redovisar ett underskott på 12,5 mnkr. Detta beror på högre kostnader för undervisning.

Socialnämnden redovisare en avvikelse mot budget på 32,5 mnkr.

Socialnämndens egen ram och den gemensamma administrationen visar ett överskott på 6,1 mnkr av den reserv som finns för oförutsett och utjämning av verksamhetens kostnader.

Individ- och familjeomsorgens resultat blev ett underskott på 25,4 mnkr. Externa vårdplaceringar barn och unga kostar 25,5 mnkr och är 10,6 mnkr mer än tilldelad ram. Antalet placerade har ökat och fler är dyrare placeringar på grund av mer komplex problematik som kriminalitet, missbruk psykisk ohälsa och trauma. Utbetalning av ekonomiskt bistånd uppgår till 20,2 mnkr en ökning med 0,7 mnkr mot föregående år, trots det är kostnaderna lägre än rikets kostnader vid jämförelse. Ersättning till Valfärd och serviceförvaltningen på 5,1 mkr ingår för klienter som erbjudits sysselsättning istället för bidrag som sammantaget har en avvikelse på 10,8 mnkr. Kostnadsökningen beror delvis på ökad inflyttning till kommunen av hushåll som saknar egen försörjning. Hushåll som tidigare tillhört etableringen och idag inte har egen försörjning tillfaller det vanliga ekonomiska biståndet. Totalt utgör denna grupp 50 % av hushållen som uppbär ekonomiskt bistånd. Andra verksamheter inom IFO kompenserar med lägre kostnader än budgeterat bland annat kontaktpersoner/familjer och öppenvårdsverksamhet men även vakanser och erhållna statsbidrag.

Vård- och omsorg visar ett underskott på 13,2 mnkr i bokslutet. Äldreomsorg och sjukvård visar ett överskott på 6,5 mkr. En del erhållna statsbidrag har gjort det möjligt att finansiera befintliga verksamhetskostnader vilket påverkar resultatet positivt, bland annat prestationsbaserade bidrag med 11,7 mkr, men 8 mkr mindre än föregående år. Kostnaderna för bemanning inom äldreomsorgen har ökat. En stor förändring är att ställa om en deltidsorganisation till en heltidsorganisation inom befintlig budgetram då det uppstår överanställningar när alla går upp till heltid. Det ställer mycket högre krav på planering av bemanning, förändrat arbetssätt samt förändring av scheman och att samtidigt bibehålla en bra kvalitet utifrån kundernas behov. En central bemanningsenhet är inrättad för att kunna bemanna mer effektivt. Hemtjänstens kunder har ett ökat vårdbehov som inte ryms inom budget. Inom enheten för hälso- och sjukvård har det varit mycket svårt att rekrytera personal och inhyrd bemanning kostar under året 6,7 mkr. Hälso- och sjukvårdsenhetens samrekrytering med Region Västmanland har resulterat i två nyanställningar och till följd av det har kostnaden för inhyrda minskat med 2,1 mkr. En del tjänster har kunnat finansieras via statsbidrag för God och nära vård.

Enheten för LSS/psykiatri överskrider budget med 19,7 mkr. Orsaken är köp av externa vårdplatser för 13,9 mkr, 9,4 mkr mer än tilldelad ram. Personlig assistans har fler ärenden i förhållande till budgetramen. Ökad kostnad för bemanning på korttids/fritids då antalet barn ökat från 8 till 19 på ett år.

Finansförvaltningen redovisar ett överskott jämfört med budget på 92,4 miljoner kronor. Skatteintäkter och generella statsbidrag ger ett överskott på totalt 4,2 miljoner kronor jämfört med budget, varav skatteintäkter -6,0 mnkr och generella statsbidrag och utjämning 10,2 mnkr. Kostnaden för årets lönerrevision blev högre än budgeterat, vilket ger ett underskott jämfört med budget på 2,8 mnkr. Förändring av semesterlöneskuld blev 0,2 mnkr lägre än budgeterat. Finansnettot uppgår till ett överskott på 40,9 mnkr jämfört med budget. Utdelning från VB Energi uppgick till 4,2 mnkr, vilket är 6,0 miljoner kronor lägre än budgeterat. Avkastning från placerade medel blev positiv tack vare värdeökningar som uppgick till 33,3 mnkr och reavinster som uppgick till 8,1 mnkr. Finansiella kostnader blev 1,8 miljoner kronor högre än budget på grund av högre räntekostnad på pensionsskulden 2,9 mnkr och lägre räntekostnad på lån -1,3 mnkr. Kostnaderna för arbetsgivaravgifter och arbetsmarknadsförsäkringar är 0,3 miljoner kronor lägre än budgeterat, vilket beror på rabatt satser på arbetsgivaravgifter för vissa åldersgrupper. Pensionskostnaderna blev 0,9 miljoner kronor högre än budget. Försäljning av fastigheter har genererat reavinster på 33,1 mnkr som förbättrar årets resultat. Lokalkostnader i form av lokalbank för tomställda lokaler och kompensation för ökade hyreskostnader i samband med investeringar visar ett överskott jämfört med budget på 7,4 miljoner kronor.

Prognosavvikelser

Prognostiserat resultat i delårsrapporten var en avvikelse mot budget på 21,4 mnkr. I redovisat resultatet för år 2024 uppgår avvikelserna mot budget till 26,0 mnkr. Kommunfullmäktiges prognos har varierat med prognoser för samverkansorganen och prognosen har försämrats med 3,5 mnkr. Kommunstyrelsens prognos har förbättrats med 6,9 mnkr tack vare statligt bidrag för svinpest och ej utnyttjade centrala medel. Valfärd- och servicenämnden har en mindre förändring på -1,1 mnkr orsakat av högre kostnaden för kostverksamheten. Utbildningsnämndens prognos förbättrades med 8,3 mnkr tack vare lägre personalkostnader, interkommunala kostnader och högre statsbidrag än beräknat. Även beräknad kompensation till friskolan blev lägre än beräknat. Socialnämndens prognos försämrades med 7,3 mnkr som härleddes till flera verksamheter och flera kostnadsslag med både försämrade intäkter och högre kostnader. Finansförvaltningen har förbättrats marginellt tack vare ökat värde på placerade medel samtidigt som statsbidrag som i delårsrapporten redovisades på finansförvaltningen har flyttats till kommunstyrelsen.

(mnkr)	Maj	Augusti	Bokslut
Kommunfullmäktige	-5,1	1,0	-2,5
Kommunstyrelsen	-3,4	-3,9	3,0
Valfärd- och servicenämnden	-2,0	-1,7	-2,8
Utbildningsnämnden	-37,3	-39,8	-31,5
Socialnämnden	-20,4	-25,2	-32,5
Summa nämnderna	-68,2	-69,6	-66,4
Finansförvaltning	75,2	91,0	92,4
Summa inkl finansförvaltn	7,0	21,4	26,0

Investeringar

Nettoinvesteringens volym ökade från 150,5 mnkr år 2023 till 167,8 mnkr år 2024. Bruttoinvesteringarna år 2024 uppgår totalt till 170,9 mnkr.

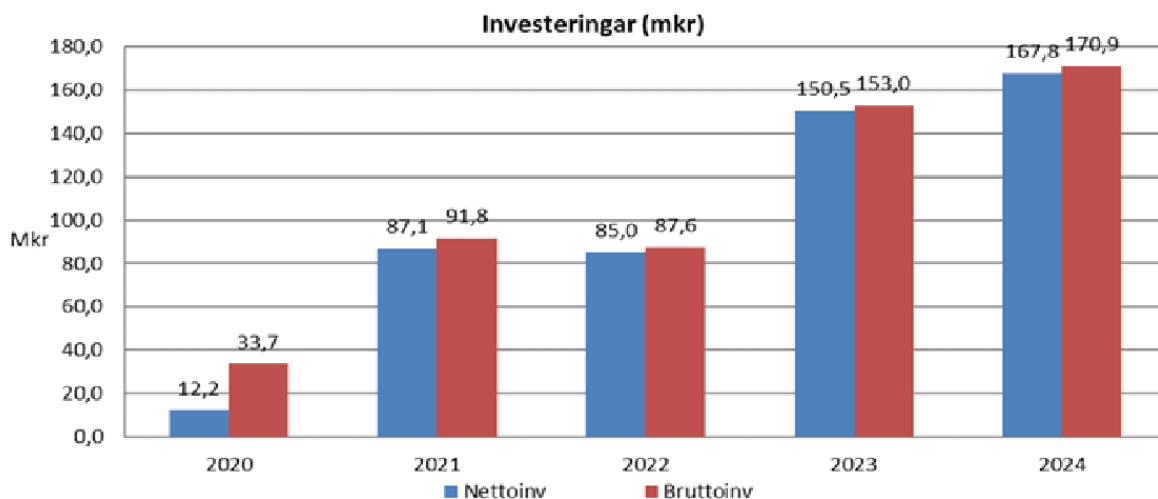
Kommunstyrelsens nettoinvesteringar uppgår till 166,2 mnkr, varav 2,9 mnkr avser kommunstyrelsen och 163,3 mnkr avser investeringar via NVK. Kommunstyrelsens egna investeringar utgörs av iordningställande av strandpromenad 2,4 mnkr varav hälften i investeringsbidrag, nytt ekonomisystem 1,4 mnkr, handikappramp vid badplats 0,2 mnkr, renovering av fritidsgård 0,3 mnkr samt intäkt från anslutningsavgifter till va och uppgår till 0,9 mnkr. De största investeringarna med NVK som utförare är underhållsinvesteringar av gator, va och fastigheter som uppgår till 49,9 mnkr, nytt äldreboende 104,0 mnkr samt slutförande av åtgärder på järntorget 9,9 mnkr.

Utbildningsnämnden har investerat för 1,5 mnkr, i verksamheterna förskola, grundskola och gymnasium.

Socialnämnden har inga investeringar under år 2024.

Bruttoinvesteringarna på 170,9 mkr motsvarar 16,4% av verksamhetens nettokostnader. En genomsnittlig svensk kommun ligger under en längre period, 5–10 år, på ca 12-14%, när det gäller detta nyckeltal.

Genomsnittet i Västmanlands län uppgick till ca 8% per år mellan 2021 och 2023 där genomsnittet för Fagersta kommun uppgick till 12% under samma period.

Budgetavvikelse investeringar

Totalt redovisas en budgetavvikelse på 158,5 mnkr. Det innebär att 51% av investeringsbudgeten har tagits i anspråk.

(mnkr)	Budget	Utfall, netto	Budget-avvikelse
Kommunstyrelsen	319,6	166,2	153,3
varav i egen regi	4,4	2,9	1,4
varav entr. NVK	315,2	163,3	151,9
Utbildningsnämnden	4,7	1,5	3,2
Socialnämnden	2,0	0,0	2,0
Summa	326,3	167,8	158,5

För kommunstyrelsens egna investeringar redovisas ett överskott på 1,4 mnkr på grund av försäljningar och va-anlutningar i kombination med alla investeringsreserven inte har behövt nyttjas. Flera budgeterade projekt är pågående och kommer att slutföras under år 2025. Kommunstyrelsens investeringar genom NVK visar ett överskott på 151,9 mnkr, varav 143,7 mnkr avser nybyggnation av äldreboende och 2,9 mnkr avser projekt Västanfors Central, resterande 5,3 mnkr avser överskott/pågående underhållsprojekt.

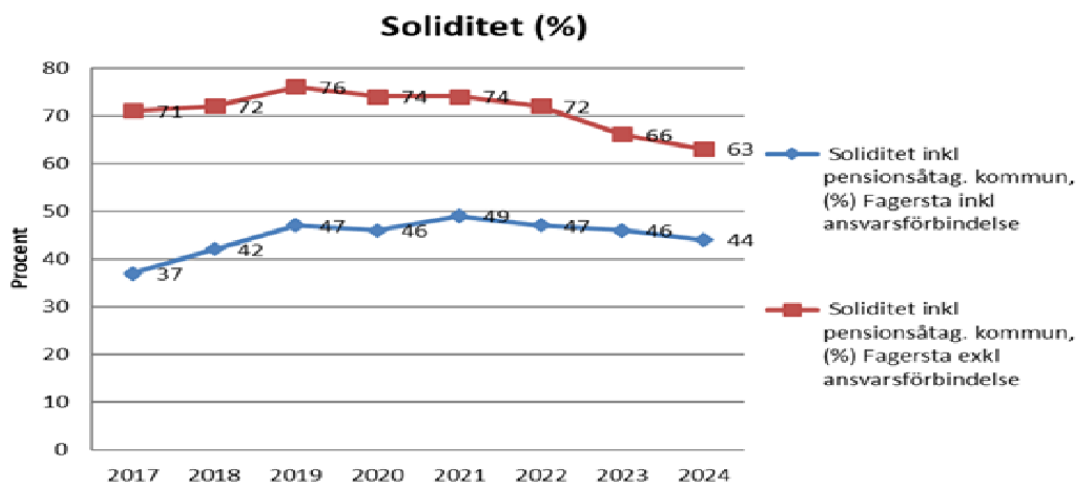
Utbildningsnämnden redovisar ett överskott på 3,2 mkr för investeringar som avser ej ianspråktaga investeringar i datorer.

Socialnämnden redovisar ett överskott på 2,0 mnkr då inga investeringsmedel är ianspråktaga under året.

Investering i nytt äldreboende finansieras med lån och övriga investeringarna har finansierats med egna medel.

Soliditet

Soliditeten är ett mått på kommunens ekonomiska styrka på lång sikt. Den anger hur stor del av de totala tillgångarna som kommunen äger, det vill säga eget kapital i förhållande till det totala kapitalet. De faktorer som påverkar soliditeten är resultatutvecklingen samt tillgångar och skulders förändring. De starka resultaten under tidigare år har medfört en ökande soliditet. Fagersta kommuns soliditet per den sista december 2024 uppgår till 63% exklusive ansvarsförbindelsen för pensioner, det vill säga den del av pensionsskulden som redovisas utanför balansräkningen, och 44% inklusive. Soliditeten har minskat jämfört med föregående år men Fagersta kommun har en hög soliditet jämfört med andra kommuner

Känslighetsanalys

Kommunens ekonomiska resultat påverkas av en mängd olika faktorer. Nedan anges vilken ungefärlig inverkan några av dessa har:

Faktor	Inverkan i mnkr
Löneökning med 1%	8,1
10 heltidstjänster	+/- 5,9
Ökade kostn. försörjningsstöd 10%	-2,2
Förändrad utdebitering med 1 krona	+/- 31,3
Befolkningsförändring +/- 100 inv.	+/- 7,4

Balanskravsresultat

Enligt kommunallagen får enskilda kommuner och landsting inte besluta om en budget där kostnaderna överstiger intäkterna, det så kallade balanskravet. Om resultatet ändå blir negativt måste det kompenseras med överskott inom tre år. Varje år ska kommunen i förvaltningsberättelsen redovisa en så kallad balanskravsutredning. Vid avstämning mot balanskravet är huvudprincipen att realisationsvinster inte ska räknas in i intäkterna. Vidare är huvudprincipen att realisationsförluster ska medräknas i avstämning mot balanskravet. Orealiserade vinster och förluster i värdepapper skall avräknas.

Årets resultat för Fagersta kommun efter balanskravsjusteringar uppgår till ett underskott om 15,8 mnkr. Ingen reservering sker till Resultatreserv. Inga negativa resultat finns att återföra från tidigare år.

	2023	2024
Årets resultat	114,8	45,7
Reducering av samtliga realisationsvinster	-70,0	-41,5
Vissa realisationsvinster enligt undantagsmöjligheter		
Vissa realisationsförluster enligt undantagsmöjligheter		
Orealiserade vinster/förluster i värdepapper	-26,4	-33,3
Återföring av orealiserade vinster/förluster i värdepapper		5,1
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	18,4	-24,0
Reservering till resultatreserv		
Reservering till resultatutjämningsreserv	-8,2	
Disponering från resultatutjämningsreserv		8,2
Årets balanskravsresultat	10,1	-15,8

Disponering av resultatutjämningsreserv

Kommunens ekonomistyrningspolicy anger att resultatutjämningsreserven får användas när ett av följande kriterier anses vara uppfyllda:

- Förändringen av den underliggande skatteunderlagsutvecklingen i riket understiger den genomsnittliga utvecklingen de senaste 10 åren med en procentenhet eller mer.
- Årets balanskravsresultat är negativt till följd av intäktsminskningar och/eller
- kostnadsökningar av tillfällig och/eller extraordinär karaktär.

För 2024 bedöms båda kriterier vara delvis uppfyllda. 2024 uppgick skatteunderlagets utveckling till 3,7% jämfört med 4,5% som var genomsnittet de senaste tio åren vilket ger en differens på -0,8%.

Utveckling	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Genomsnitt 10 år	4,4	4,5	4,5	4,5	4,4	4,4
Årlig ökning	4,7	3,7	4,7	4,5	4,5	4,1
Differens	0,3	-0,8	0,2	0,0	0,1	-0,3

(SKR 25:16)

Det negativa balanskravsresultatet är inte enbart ett resultat av kostnadsökningar av tillfällig karaktär även om det delvis bidrar. Det finns strukturella överkostnader i vissa verksamheter och inom flera verksamheter pågår ett arbete med åtgärder för att sänka dessa kostnader. Samtidigt har vissa kostnader ökat kraftigt på grund av de senaste årens mycket höga inflation. Detta gäller framför allt kommunens pensionskostnader och den kostnadsökningen kan anses vara av tillfällig och/eller extraordinär karaktär.

Utifrån en bedömning av ovanstående kriterier ställt mot kommunens fortsatta relativt goda finansiella ställning rekommenderas att kommunens resultatutjämningsreserv nyttjas för att minska balanskravsunderskottet.

Reglering av negativt balanskravsresultat

Om balanskravsresultatet är negativt ska det enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning 11 kap. 11 § framgå hur och när underskottet ska regleras. Kommunens budgeterade resultat 2025 uppgår till 36,5 mnkr vilket med god marginal är tillräckligt för att återställa underskottet redan under 2025 under förutsättning att verksamheten bedrivs inom beslutade budgetramar. Nämnder som prognostiserar underskott ska inkomma med åtgärdsplaner för att nå en ekonomi i balans.

Nämnderna startade ett omfattande arbete under 2024 för att minska sina kostnader men då åtgärderna leder till att antalet anställda i förvaltningen ska minska dröjer effekterna av åtgärderna. Viss effekt förväntas under 2025 men helårseffekterna syns inte förrän 2026.

Väsentliga personalförhållanden

Kommunen hade 241231: 1195 tillsvidareanställda samt 202 visstidsanställda månadsavlönade – totalt 1397 personer – vilket är en minskning med 38 medarbetare jämfört med 231231. Totalt finns 1649 medarbetare men viktigt att notera är att en person kan ha flera anställningar, därmed skiljer sig totalsumman när man lägger ihop tillsvidareanställda och visstidsanställda.

Antal medarbetare

Antal medarbetare fördelade per anställnings-myndighet 231231 och 241231 (tillsvidareanställda)

Förvaltning	231231			241231		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Kommunledningsförvaltningen	104	44	148	16	4	20
Välfärd o serviceförvaltningen	85	37	122	87	42	129
NVE	17	4	21	18	4	22
Socialförvaltningen	450	103	553	44	108	553
Utbildningsförvaltningen	403	77	480	393	78	471
Totalt			1202			1195

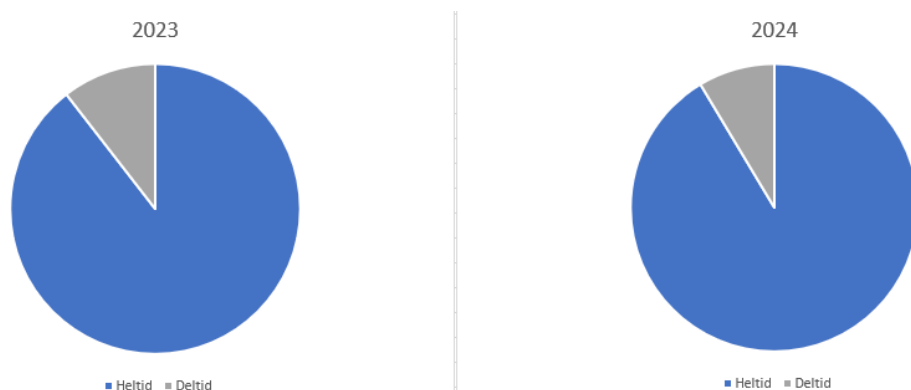
Åldersfördelning

Medelåldern bland tillsvidareanställda medarbetarna i kommunen 2024-12-31 är 45,4 år. 27,53 % är 55 år eller äldre, 49,87 % är i åldern 34-54 år och 22,59 % är 34 år eller yngre.

Förvaltning	231231			241231		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Kommunledningsförvaltningen	47,3	46,4	47	43	47,3	43,9
Välfärd o serviceförvaltningen	48,2	45,8	47,5	48,7	46,8	48,1
NVE	47,4	48,8	47,7	47,5	49,8	47,9
Socialförvaltningen	43,3	40,1	44,3	45,7	40,7	44,7
Utbildningsförvaltningen	44,9	47,5	45,3	45	47,3	45,4

Sysselsättningsgrad

Av kommunens tillsvidareanställda medarbetare var det 89 procent som hade heltidsanställning 2022. Under 2023 har det ökat till 89,5 procent och under 2024 har siffran ökat ytterligare, till 91,4 procent. Av kvinnorna har 91,3 procent heltid och av männen 91,5 procent heltid.

Löneskillnader

Vid genomförd lönekartläggning för 2024 identifierades en del yrkesgrupper med minst 8 individer där medianlönen skilde sig för kvinnor och män. Slutsatsen var att vid granskning av de skillnader i medianlön som finns har vi inte funnit några osakliga löneskillnader. Vidare analys utifrån löneskillnader på grund av kön kommer att genomföras även för befattningar där det finns färre än 8 kvinnor och/eller män i gruppen.

2024-12-31 var medellönen för en tillsvidareanställd medarbetare 33 527 kronor/månaden. Kvinnors medellön var 30 559 kronor/månaden och 35 492 kronor/månaden för män.

Frånvaro

Redovisning av sjukfrånvaro enligt lagen om kommunal redovisning för perioden 2320101 tom 231231 samt perioden 240101 tom 241231

Hela kommunen	230101-231231	240101-241231
Total sjukfrånvarotid	7,88	6,9
Därav långtidssjukfrånvaro	37,26	31,46
Sjukfrånvarotid kvinnor	8,75	8,02
Sjukfrånvarotid män	4,96	6,05
Sjukfrånvarotid åldersgrupp 29 år eller yngre	7,32	3,58
Sjukfrånvarotid åldersgrupp 30-49 år	6,79	7,6
Sjukfrånvarotid åldersgrupp 50 eller äldre	4,13	6,97

Kommunstyrelsens förvaltning inkl. NVE	230101-231231	240101-241231
Total sjukfrånvarotid	4,43	2,57
Därav långtidssjukfrånvaro	9,07	0
Sjukfrånvarotid kvinnor	5,43	2,87
Sjukfrånvarotid män	1,74	1,39
Sjukfrånvarotid åldersgrupp 29 år eller yngre	1,16	4,87
Sjukfrånvarotid åldersgrupp 30-49 år	5,07	0,97
Sjukfrånvarotid åldersgrupp 50 år eller yngre	5,05	1,95

Socialförvaltningen	230101-231231	240101-241231
Total sjukfrånvarotid	9,65	9,16
Därav långtidssjukfrånvaro	36,35	34,91
Sjukfrånvarotid kvinnor	10,61	10,15
Sjukfrånvarotid män	6,16	5,55
Sjukfrånvarotid åldersgrupp 29 år eller yngre	7,72	7,17
Sjukfrånvarotid åldersgrupp 30-49 år	8,51	8,7
Sjukfrånvarotid åldersgrupp 50 år eller äldre	11,55	10,39

Utbildningsförvaltningen	230101-231231	240101-241231
Total sjukfrånvarotid	7,54	6,41
Därav långtidssjukfrånvaro	41,38	40
Sjukfrånvarotid kvinnor	8,23	6,72
Sjukfrånvarotid män	4,33	5,03
Sjukfrånvarotid åldersgrupp 29 år eller yngre	7,85	4,65
Sjukfrånvarotid åldersgrupp 30-49 år	6,33	5,66
Sjukfrånvarotid åldersgrupp 50 år eller äldre	8,85	7,69

Välfärd o serviceförvaltningen	230101-231231	240101-241231
Total sjukfrånvarotid	5,27	4,88
Därav långtidssjukfrånvaro	29,08	30,34
Sjukfrånvarotid kvinnor	5,75	6,11
Sjukfrånvarotid män	4,53	3,11
Sjukfrånvarotid åldersgrupp 29 år eller yngre	3,76	1,03
Sjukfrånvarotid åldersgrupp 30-49 år	5,26	4,61
Sjukfrånvarotid åldersgrupp 50 år eller äldre	5,52	5,76

Sjukdagar per snittanställd (månadsavlönade)

Förvaltning	Kvinnor 2024	Män 2024	Totalt 2024	2023	2022	2021
KLF NVE	5,9	2,1	5,13	16,31	35,99	32,40
SOC	35,31	20,69	32,48	34,48	36,08	29,20
UF	21,91	16,93	20,99	25,20	23,33	25,50
VOS	22,04	11,59	17,84			
Totalt			24,62	27,37	28,79	25,80

Frisktal under perioden 240101-241231

Bland kommunens samtliga anställda medarbetare var det 25,80 % som inte hade någon sjukdag under perioden. Detta är ökning från 2023 med 2,38 %.

Genomsnittlig utbildningsnivå

År 2021 var det cirka 37,5 procent av samtliga tillsvidareanställda medarbetare i Fagersta kommun som uppskattades ha högre utbildning utifrån yrket. Det kunde till exempel vara legitimationskrav eller relevant högre utbildning.

Av dessa 35,7 procent utgjorde lärarna F- 9 cirka 21,8 procent, lärare på gymnasiet allmänna ämnen 9,3 procent och förskollärare 12,2 procent. Övriga yrkeskategorier där behörighet eller legitimation krävs är bland annat socialsekreterare och sjuksköterskor.

Jämställdhet

Fagersta kommun är en kvinnoödominerad arbetsplats. 80,25 % av medarbetarna är kvinnor.

Personalförsörjning och kompetensutveckling

En tredjedel av kommunens medarbetare kommer att gå i pension de närmaste tio åren.

Förväntad utveckling

Globalt och nationellt

Kommunsektorn står inför en ekonomiskt utmanande period, där 2024 beräknas ge det svagaste resultatet på 2000-talet, med ett underskott på -8 miljarder kronor. Samtidigt förväntas en viss återhämtning under 2025, delvis drivet av lägre pensionskostnader och en förstärkt skatteunderlagstillväxt. Det är dock stora skillnader mellan kommuner, och två tredjedelar av dem prognostiserar fortfarande underskott under 2024.

På global nivå präglas ekonomin av osäkerhet. Även om inflationen sjunker och räntor förväntas sänkas, är återhämtningen i Europa trög och exportmarknaderna ger ingen större draghjälp. Protektionism, geopolitiska spänningar och långsammare befolkningstillväxt påverkar den globala BNP-tillväxten negativt, vilket får följd effekter även för Sverige.

Nationellt ser vi en viss ljusning i ekonomin. Skatteunderlaget väntas öka realt med nästan 5 procent under 2025, något som inte skett tidigare under 2000-talet. Detta beror på stigande sysselsättning och sjunkande pensionskostnader. Samtidigt är det viktigt att notera att kommunernas intäkter urholkats under 2023 och 2024 eftersom pris- och löneökningar överstigit skatteunderlagets tillväxt. Även om ekonomin återhämtar sig, kommer behovet av investeringar i infrastruktur, klimatanpassning och civilt försvar att fortsätta belasta kommunernas ekonomi, vilket bidrar till att låneskulden ökar.

Den demografiska utvecklingen med en minskande andel barn och unga samt en kraftig ökning av äldre kommer att ställa krav på omställning av välfärdstjänster. SCB:s prognoser visar att antalet barn i skolåldern minskar med 12,5 procent fram till 2033, medan antalet personer över 80 år ökar med mer än 30 procent under samma period. Detta innebär en omfattande förändring av behovet av kommunala tjänster och skapar utmaningar för kompetensförsörjningen.

Utöver dessa ekonomiska och demografiska faktorer driver teknikutvecklingen på förändringar i kommunernas arbetssätt. Digitalisering och AI kan möjliggöra effektiviseringar men kräver samtidigt investeringar i kompetensutveckling och säkerhet. Kommunerna har även en central roll i den gröna industriomställningen, där ökade miljökrav och hållbarhetsmål måste balanseras mot ekonomiska förutsättningar.

Sammanfattningsvis innebär den förväntade utvecklingen att kommunsektorn behöver hantera en kombination av ekonomiska, demografiska och teknologiska förändringar. För att säkerställa en långsiktigt hållbar ekonomi krävs strategiska beslut kring resursfördelning, innovation och samverkan på såväl lokal som nationell nivå.

Fagersta kommun

Från början av 2000-talet har kommunens folkmängd ökat, med toppnotering år 2018 då befolkningen uppgick till 13 464 invånare. Detta har medfört stora behov av investeringar i framförallt förskole- och grundskolelokaler. Enligt den senaste befolkningsprognosen kommer folkmängden i Fagersta att minska från dagens 13 222 invånare till 13 108 invånare år 2033.

Arbetslösheten i Fagersta ligger högre än både länet och riket samtidigt som det finns en matchningsproblematik.

Kommunen står inför stora utmaningar när framförallt antalet äldre ökar betydligt snabbare än de i arbetsför ålder. Det förväntas leda till svårigheter gällande finansieringen, men också att klara bemanning och kompetensförsörjning. För att möta utmaningen vidtas åtgärder inom bland annat följande områden:

- Kompetensförsörjning - fortsatt arbete med begreppet attraktiv arbetsgivare
- Digitalisering - framtagning av strategi och handlingsplan

Investeringsplanens ambitionsnivå har de senaste året varit hög och kommer att medföra kraftigt ökade driftskostnader i form av hyror (kapitalkostnader), personal med mera. Samtidigt förutsätter investeringsvolymen att uttag görs ur kommunens överlikviditetsportfölj. Med planerad investeringstakt kommer frågan om att låna till investeringar sannolikt att aktualiseras likväl som investeringsplaner kan behöva omvärderas i en värld där inflation och räntor har varit höga även om trenden just nu är sjunkande.

Finansiella rapporter

Resultaträkning

(tkr)	Not	Kommunen Budget 2024	Bokslut 2024	Bokslut 2023	Koncernen Bokslut 2024	Bokslut 2023
Verksamhetens intäkter	3	217 626	286 898	325 255	336 111	366 394
Verksamhetens kostnader	4	-1 184 287	-1 296 463	-1 220 146	-1 346 043	-1 303 249
Avskrivningar	5	-41 564	-30 712	-30 769	-36 841	-33 354
Verksamhetens nettokostnader		-1 008 224	-1 040 276	-925 660	-1 046 773	-970 209
Skatteintäkter	6	697 159	691 157	681 560	691 157	681 560
Generella statsbidrag och utjämning	7	333 651	356 643	331 501	356 643	331 501
Verksamhetens resultat		22 586	7 523	87 402	1 027	42 852
Finansiella intäkter	8	15 934	58 583	40 533	49 560	32 762
Finansiella kostnader	9	-18 724	-20 360	-13 176	-22 097	-14 807
Resultat efter finansiella poster		19 796	45 746	114 758	28 490	60 807
Årets resultat		19 796	45 746	114 758	28 490	60 807

Balansräkning

(tkr)	Not	Kommunen 241231	231231	Koncernen 241231	231231
Tillgångar					
Anläggningstillgångar					
Materiella anläggningstillgångar					
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	11	786 849	648 236	938 209	795 336
Maskiner och inventarier	12	27 256	32 752	242 186	228 972
Finansiella anläggningstillgångar	13	261 287	222 323	43 325	39 349
Summa anläggningstillgångar		1 075 392	903 311	1 223 720	1 063 657
Omsättningstillgångar					
Förråd	14	949	1 130	9 063	7 233
Exploateringsfastigheter	14	4 053	4 053	4 053	4 053
Kortfristiga fordringar	15	114 217	118 923	194 452	188 079
Kortfristiga placeringar	16	400 269	357 638	400 269	357 638
Kassa och bank	17	19 836	86 704	36 319	108 600
Summa omsättningstillgångar		539 323	568 448	644 156	665 603
Summa tillgångar		1 614 715	1 471 760	1 867 876	1 729 260
Skulder och eget kapital					
<i>Eget kapital</i>					
Eget kapital vid årets början	18	970 380	855 622	1 021 468	958 867
varav resultatutjämningsreserv		0	0	0	0
Årets resultat		45 746	114 758	28 490	60 807
Eget kapital vid årets slut		1 016 127	970 380	1 049 958	1 019 674
varav resultatutjämningsreserv		8 200	0	8 200	0
Avsättningar					
Avsättning pensionsförpliktelser	19	182 519	142 863	200 735	158 028
Övriga avsättningar		5 057	5 160	41 200	37 513
Summa avsättningar		187 576	148 023	241 935	195 541
Skulder					
Långfristiga skulder	21	202 500	127 500	273 519	193 380
Kortfristiga skulder	22	208 513	225 857	302 464	320 665
Summa skulder		411 013	353 357	575 983	514 045
Summa skulder och eget kapital		1 614 715	1 471 760	1 867 876	1 729 260
					<i>forts. nästa sida</i>

(tkr)		Kommunen		Koncernen	
	Not	241231	231231	241231	231231
Panter och ansvarsförbindelser					
pensionsförbindelser som inte upptagits bland skulderna eller avsättningarna, inklusive löneskatt	23	302 249	297 546	302 249	297 546
pensionsförpliktelse till förtroendevalda, inkl löneskatt		0	0	0	0
övriga förpliktelser	24	143 557	152 727	143 557	152 727
Summa panter och ansvarsförbindelser		445 806	450 273	445 806	450 273

Kassaflöde

Kassaflödesanalys (tkr)	Not	KOMMUN 241231	KONCERN 241231	KOMMUN 231231	KONCERN 231231
Den löpande verksamheten					
Årets resultat (före skatt)		45 746	34 229	114 758	65 003
Justering för avskrivningar	5	30 712	36 841	30 769	33 354
Just för förändring pensionsavsättning	19	39 656	42 707	21 010	22 783
Just för förändring övriga avsättningar	20	-103	625	-116	-116
<i>Justering för övriga ej likviditetspåverkande poster som ingår i Årets resultat</i>	*				
Reavinst försäljning fastigheter och inventarier		-33 267	-464	-69 543	-4 015
Reaförlust försäljning fastigheter och inventarier		211	211	0	0
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital		82 955	114 149	96 879	117 010
+/- Minskning/ökning förråd	14	181	-1 830	-91	-3 179
+/- Försäljning/inköp av exploateringsmark		0	0	257	257
+/- Minskning/ökning övriga kortfristiga fordringar	15	4 707	-6 373	1 913	-1 184
+/- Ökning/minskning övriga kortfristiga skulder	22	-17 344	-18 201	21 305	20 495
Kassaflöde från den löpande verksamheten		70 499	87 745	120 263	133 399
Investeringsverksamheten					
Investering i materiella anläggningstillgångar		-167 773	-197 423	-151 582	-294 537
Försäljning av materiella anläggningstillgångar		37 000	4 905	90 313	24 799
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-130 773	-192 517	-61 269	-269 738
Finansieringsverksamheten					
<i>Utlåning</i>					
Inköp av aktier och andelar	13	-1 431	4 493	-56 874	6 847
Förändring andra långfristiga fordringar	13	-37 533	-8 469	-134 754	-1 772
Utdelning		0	-1 040	0	-4 222
<i>Upplåning</i>					
Amortering långfristiga lån		0	0	0	0
Förändring långfristiga skulder	21	75 000	80 139	127 500	136 560
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		36 036	75 123	-64 127	137 413
Bidrag statlig infrastruktur					
Utbetalning av bidrag till statlig infrastruktur		0	0	0	0
Årets kassaflöde		-24 237	-29 650	-5 133	1 073
Likvida medel vid årets början	16,17	444 342	466 238	449 475	465 165
Likvida medel vid årets slut	16,17	420 105	436 588	444 342	466 238
Specifikation till årets kassaflöde					
+/- Ökning/minskning kortfristiga placeringar	16	42 631	42 631	-75 356	-79 269
+/- Ökning/minskning kassa och bank	17	-66 868	-72 280	70 222	80 342
Årets kassaflöde		-24 237	-29 650	-5 133	1 073
* Justering för ej likviditetspåverkande poster					

Noter

Not 1

Redovisningsprinciper

Redovisningen är upprättad i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR). Kommunen följer god redovisningssed och tillämpar de rekommendationer som ges ut av Rådet för kommunal redovisning (RKR). Redovisningsprinciperna är oförändrade jämfört med föregående år.

Kommunkoncernen

Kommunkoncernen består av följande:

- Fagersta kommun VB Energi, ägarandel 20,8 %
- Norra Västmanlands kommunalteknikförbund (NVK), ägarandel 70,59 %
- Bergslagsbo i Fagersta kommun AB 100 %
- Brukskontoret i Fagersta kommun AB 100 %

NVK:s ägarandel har förändrats med 0 % jämfört med föregående räkenskapsår.

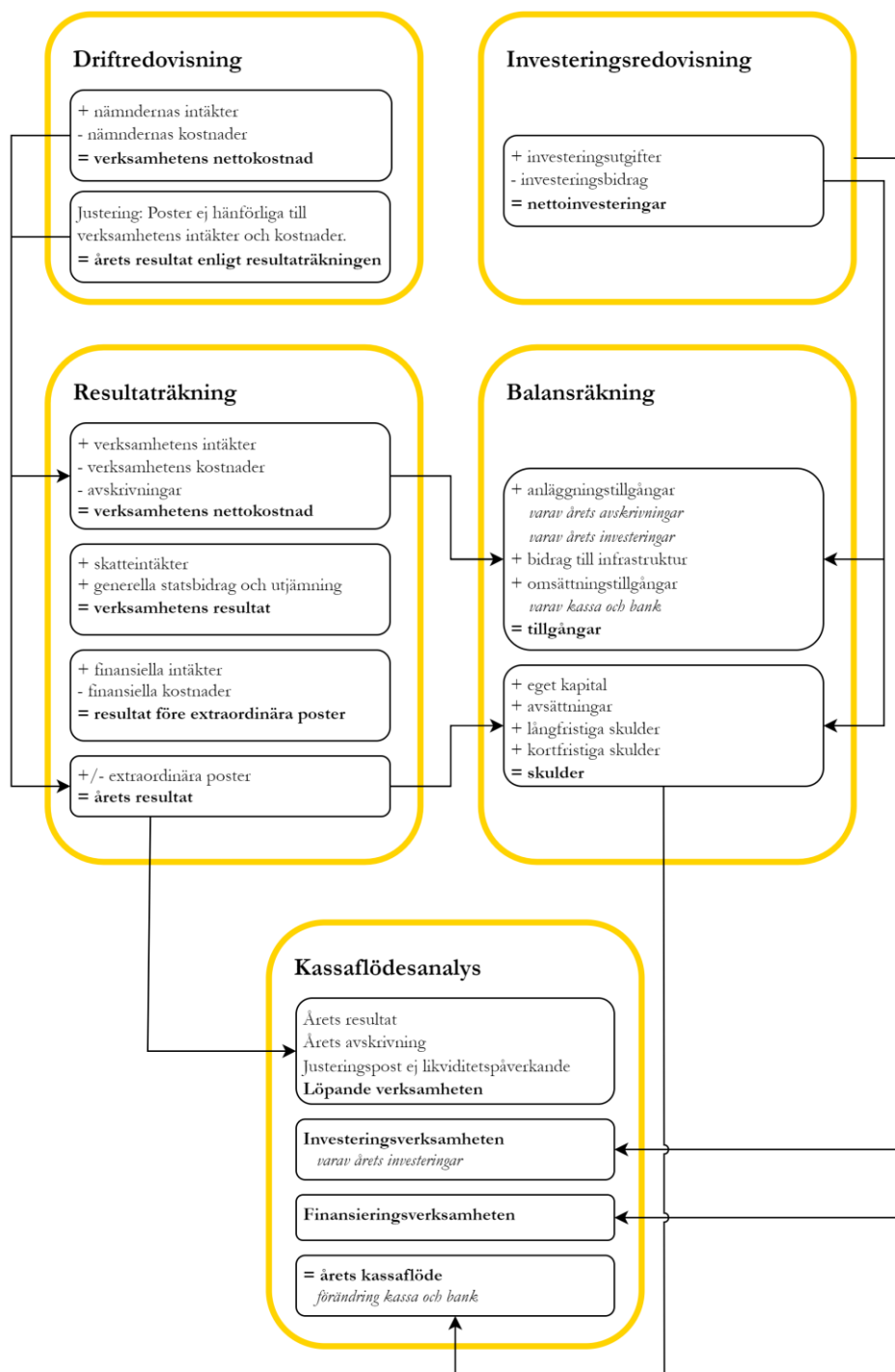
Redovisningsmallens dokument

Resultaträkningen – sammanfattar kostnader och intäkter samt visar årets förändring av det egna kapitalet.

Balansräkningen – visar förbundets ekonomiska ställning på bokslutsdagen. Kassaflödesanalys -

Finansieringsanalys enligt Rådet för kommunal redovisning, Rekommendation RKR R 13 används.

Beskrivning av drift- och investeringsredovisningens samband med årsredovisningens övriga delar:

Driftredovisningens intäkter och kostnader ska spegla respektive nämnds och verksamhets ekonomiska relationer till sin omvärld, där de andra nämnderna och verksamheterna utgör en del av omvärlden. Det innebär att jämfört med resultaträkningens intäkter och kostnader, som endast innehåller kommunexterna poster, har driftredovisningen påförts även kommuninterna poster, såsom köp och försäljning mellan nämnder och verksamheter. Omvänt finns det poster i resultaträkningen som inte ingår i driftredovisningen eller som simuleras kalkylmässigt.

Poster som kalkylmässigt simuleras i driftredovisningen är:

- Personalkostnader
i form av arbetsgivaravgifter, avtalspension och löneskatt. Dessa kalkyleras schablonmässigt till att uppgå till 44,53 % av lönekostnaden. Definitiv avräkning sker inom finansförvaltningen.
- Kapitalkostnader
i form av avskrivningar och ränta på bundet kapital. Kapitalkostnaderna beräknas enligt rak nominell metod, vilket innebär att kostnaden består av linjär avskrivning på anläggningstillgångarnas avskrivningsbara värde och ränta på tillgångarnas bokförda restvärde. Den internt beräknade räntan har satts till 2,5%.

För information om avskrivningstider: se Redovisningsprinciper

Gemensamma kostnader som fördelas mellan kommunens olika verksamheter genom interndebitering är:

- Hyreskostnader
Internhyran sätts till fastighetsförvaltningens självkostnad, där även kostnaden för outhyrda lokaler ingår
- Kost
Debitering sker av kommunens produktionskök till självkostnad, beräknad på portionspris.

Gemensamma kostnader som fördelas med schabloner är:

- IT-relaterade kostnader
- Löne- och ekonomiadministration

Investeringsredovisningens utgifter består av kommunexterna utgifter och utgifter för egen anläggningspersonals timkostnader.

All kommunkoncernintern fakturering sker utan vinstpåslag

Värderings- och omräkningsprinciper

Övergripande värderingsprincip är försiktighetsprincipen, vilket medför att skulder inte får undervärderas respektive att tillgångar inte får övervärderas. Från och med år 2019 värderas finansiella värdepapper som innehas för avkastning till verkligt värde.

Anläggningstillgångar

Anläggningstillgångar är upptagna till anskaffningsvärdet minskat med planenliga avskrivningar. Korttidsinventarier med en ekonomisk livslängd under 3 år och inventarier av mindre värde, max ett halvt prisbasbelopp, kostnadsförs direkt.

Avskrivningar - komponentavskrivning

Avskrivning av anläggningstillgångar görs efter en bedömning av tillgångens nyttjandeperiod.

Minsta gräns för komponentindelning vid åtgärder >1,0 miljoner kronor. För nya investeringar används i tillämpliga delar SKR:s publikation Komponentavskrivning i kommuner och regioner.

Exempel på ungefärliga avskrivningstider: Gator och vägar 20 år och uppåt Inventarier 5-10 år Datorer 3 år Fastigheter och fastighetskomponenter 3-100 år

Bedömd genomsnittlig nyttjandeperiod materiella anläggningstillgångar

Bedömd genomsnittlig nyttjandeperiod beräknas enligt Rådet för kommunal redovisning, rekommendation RKR R4. Anskaffningsvärdet för de tillgångar som är föremål för avskrivning summeras och divideras med årets avskrivningskostnader som är hänförliga till dessa tillgångar. Justering för hur stor del av året redovisningsenheten innehaft tillgången görs.

Finansiella anläggningstillgångar

Från år 2019 värderas finansiella instrument som kommunen innehar för att generera avkastning eller

värdestegring till verkligt värde (7 kap. 6 § LKBR). Som framgår av 7 kap. 7 § LKBR får instrument som hålls till förfall inte värderas till verkligt värde.

Omsättningstillgångar

Aktier och fonder, både ränte- och aktiefonder redovisas enligt den kommunala redovisningslagen som omsättningstillgångar och är upptagna till verkligt värde per balansdag. Kundfordringar och övriga kortfristiga fordringar är upptagna till det belopp varmed de beräknas inflyta.

Interna poster

Verksamhetens intäkter och kostnader är justerade med interna poster.

Leverantörsfakturor och utställda fakturor

Periodisering har gjorts av leverantörsfakturor och utställda fakturor med belopp över ett prisbasbelopp. Förskottsbetalade kundfakturor redovisas som kortfristiga skulder.

Kostnads- och intäktsräntor

Kostnads- och intäktsräntor har periodiserats.

Semesterlöneskuld

Semesterlöneskulden har redovisats som en kortfristig skuld.

Pensioner

Förändringen av pensionsskulden redovisas under verksamhetens kostnader.

Intjänade pensioner fr.o.m. 1998 redovisas som avsättning i balansräkningen enligt den så kallade blandade modellen. Kommunen har för perioden 1998-2005 beslutat att hela den individuella delen av pensionen skall betalas ut för individuell förvaltning. Fr.o.m. år 2006 är avsättningen obligatorisk. Beräkningen av den individuella delen är gjord efter Skandias underlag och beräkningar.

Kommunen har enligt avtal pensionsförpliktelse gentemot tidigare förbundschef på NVK. Kommunen har enligt avtal pensionsförpliktelse gentemot tidigare kommunalråd. Som underlag för pensionsskuld och pensionskostnader har Skandias beräkning från 2024 använts.

Skatteintäkter

Skatteintäkterna har periodiserats och redovisats det år då den beskattningsbara inkomsten intjänats. Kommunen tillämpar rekommendation RKR R2 från "Rådet för kommunal redovisning" vad avser redovisning av skatteintäkter.

Rekommendationen avseende kommunalskatt innebär att inkomstarets redovisade skatteintäkter består av tre delar: preliminära månatliga inbetalningar prognos för slutavräkning (år 2024) från SKL, decemberprognosen differens mellan slutlig taxering och prognos föregående år (2023)

Till slutavräkningen avseende 2024-12-31 har vi använt Sveriges Kommuner och Regioners prognos från 241212, cirkulär 24:56

Leasingavtal

Rekommendation RKR R5 gällande Redovisning av leasingavtal innebär att klassificering skall göras av leasingavtal, antingen som finansiellt eller operationellt. Leasingavtalen inom Fagersta kommun är klassificerade som operationella. Genomgång av leasingavtalen kommer att ske enligt RKR:s idéskrift "Redovisning av leasing och hyresavtal" utgiven i december 2020. Arbetet är påbörjat vid delårsbokslut 2024. Det får till följd att balansomslutningen och skulderna riskerar att underskattas och soliditeten överskattas.

Sammanställda räkenskaper

De sammanställda räkenskaperna är upprättade enligt RKR R16, Sammanställda räkenskaper. VB-bolagen och fastighetsbolagens redovisning tillämpas enligt Årsredovisningslagen och Bokföringsnämnden allmänna råd (BFNAR 2012:1) om årsredovisning och koncernredovisning (K3). Vid upprättande av kommunkoncernens årsredovisning är det kommunala regelverket överordnat. Fagersta kommuns totala resultat framgår i de sammanställda räkenskaperna och syftar till att ge en rättvisande bild av koncernen. Interna poster mellan bolagen, förbunden och kommunen har eliminerats.

Tilläggsupplysningar

Redovisningsprinciper

De redovisningsprinciper och beräkningsmetoder som använts vid upprättandet av Fagersta kommuns årsredovisning år 2023 gäller även för årsredovisningen år 2024. Inga förändringar av redovisningsprinciper har skett sedan årsskiftet. Budget är reviderad av KF 2024-09-23.

Jämförelsestörande och extraordinära poster

Försäljning av bostäder har klassificerats som jämförelsestörande. Inga poster har klassificerats som extraordinära.

Säsongvariationer eller cykliska effekter som påverkat verksamheten

Inga sådana variationer har skett som påverkat verksamheten.

Effekt av ändrade uppskattningar och bedömningar från tidigare år

Inga ändringar av uppskattningar och bedömningar har skett som påverkat verksamheten.

Budget

Budget är omfördelad utifrån centralt budgeterade poster för löneökning, ny it-modell och lokalkostnadsförändringar enligt beslut KF §61 2024-06-10 och KF §79 2024-09-23.

Resultat i budget är oförändrat.

Not 2

Uppskattningar och bedömningar

Avsättningar för pensioner värderas enligt RIPS i enlighet med RKR R10.

Övriga avsättningar som inte regleras enligt RIPS utgår utifrån de förhållanden som är kända vid bokslutstillfället.

Jämförelsestörande poster redovisas om oplanerade kostnader/intäkter uppgår till väsentliga belopp och som inte är årligen återkommande. Redovisas i not till respektive post i resultaträkningen.

Periodisering av statsbidrag görs utifrån utbetalarens bedömning av nyttjandetid och fördelas över årets månader.

Not 3 Verksamhetens intäkter	Kommunen 202412	Kommunen 202312	Koncernen 202412	Koncernen 202312
Intäkter enligt redovisning	286 898	325 255	336 111	366 394
Försäljningsintäkter	14 296	16 593		
Taxor och avgifter	17 954	17 962		
Hyror och arrenden* (se nedanstående tabell)	44 616	39 352		
Bidrag och kostnadsersättningar från staten	120 705	125 193		
Offentliga bidrag (investeringar)	0	0		
EU-bidrag	0	302		
Övriga bidrag	2 597	2 578		
Försäljning av verksamhet och konsulttjänster	53 464	49 553		
Realisationsvinster på anläggningstillgångar	33 267	69 543		
Övriga verksamhetsintäkter		4 179		
Summa verksamhetens intäkter	286 898	325 255	336 111	366 394

Tomträttsavgälder* (tkr)	Antal (och m2)	Taxeringsvärde				Intäkter	
Kategori:		2024	2023	2024	2023	2024	2023
Småhus	193 st	118232 m2	118232 m2	44 538	32 196	736	735
Övrigt	3 st	671 m2	86 m2	38	38	1	1
Summa	196 st	118 903 m2	118 318 m2	44 576	32 234	736	736

Not 4 Verksamhetens kostnader	Kommunen	Kommunen	Koncernen	Koncernen
	202412	202312	202412	202312
Personalkostnader exkl. pensionskostnader	-818 396	-781 801		
Pensionskostnader	-22 728	-10 467		
Lämnade bidrag	-43 238	-42 222		
Köp av verksamhet	-184 523	-167 513		
Lokal- och markhyror samt övriga fastighetskostnader	-115 120	-79 544		
Inköp av material och varor	-35 918	-3 730		
Inköp av tjänster	-14 141	-18 549		
Reaförluster och periodiseringskonton	-211	0		
Anskaffningskostnad såld exploateringsfastighet	0	0		
Koncernens bolagsskatt inkl. uppskjuten skatt OR uppgår till	-	-	-5 739	-4 196
Övriga verksamhetskostnader	-62 188	-116 320		
Summa verksamhetens kostnader	-1 296 463	-1 220 146	-1 346 043	-1 303 249
Kostnader enligt redovisning	-1 296 463	-1 220 146	-1 346 043	-1 303 249

Not 5 Avskrivningar	Kommunen	Kommunen	Koncernen	Koncernen
	202412	202312	202412	202312
Avskrivning byggnader och anläggningar	-23 276	-23 393	-27 482	-24 064
Avskrivning maskiner och inventarier	-7 436	-7 375	-9 359	-9 290
Summa	-30 712	-30 769	-36 841	-33 354
Verksamhetens nettokostnader	-1 040 276	-925 660	-1 041 033	-970 209

Avskrivningarna är beräknade på anläggningstillgångarnas anskaffningsvärde. Avskrivningstiden för kommunen avseende byggnader är 3-100 år och för maskiner och inventarier 3-10 år.

Not 6 Skatteintäkter	Kommunen	Kommunen	Koncernen	Koncernen
	202412	202312	202412	202312
Kommunalskatt	692 124	667 563	692 124	667 563
Slutavräkning tidigare år	-3 427	3 481	-3 427	3 481
Prognos slutavräkning	2 459	10 516	2 459	10 516
Summa skatteintäkter	691 157	681 560	691 157	681 560

Not 7 Generella statsbidrag och utjämning	Kommunen	Kommunen	Koncernen	Koncernen
	202412	202312	202412	202312
Inkomstutjämning	202 263	199 922	202 263	199 922
Kostnadsutjämning	67 802	57 320	67 802	57 320
Regleringsbidrag	40 547	31 211	40 547	31 211
Bidrag/avgift för LSS-utjämning	-24	-8 076	-24	-8 076
Kommunal fastighetsavgift	33 245	27 753	33 245	27 753
Övriga generella bidrag från staten	12 810	23 371	12 810	23 371
Summa generella statsbidrag och utjämning	356 643	331 501	356 643	331 501
Summa skatteintäkter och generella statsbidrag	1 047 800	1 013 061	1 047 800	1 013 061

2024 har följande ersättningar klassificerats som generella statsbidrag: 398 tkr för EU-val 2024, 11 729 tkr till socialnämnden för minskat antal timanställda, 683 tkr avser extra resurser till skolor för att mildra effekterna av inflationen. Bidraget på 11 729 tkr avseende prestationsbaserat bidrag för minskat antal timanställda år 2024 kan anses vara jämförelsestörande då bidraget blev större än förväntat på grund av få sökande kommuner.

Not 8 Finansiella intäkter	Kommunen	Kommunen	Koncernen	Koncernen
	202412	202312	202412	202312
Ränteintäkter	11 797	5 213	6 234	4 070
Utdelningar från koncernföretag	4 160	7 342	1 238	1 180
Utdelningar på aktier och andelar	1 235	1 177	0	0
Realiserad vinst på försäljning av finansiella instrument	8 075	477	8 075	542
Orealiserad värdestegring på finansiella instrument	33 316	26 323	33 316	26 323
Övriga finansiella intäkter	0	0	697	647
Finansiella intäkter	58 583	40 533	49 560	32 762

Not 9 Finansiella kostnader	Kommunen	Kommunen	Koncernen	Koncernen
	202412	202312	202412	202312
Räntekostnad för inestående medel	-6 990	-1 764	-8 728	-3 395
Finansiell kostnad, förändring av pensionsavsättningar	-13 250	-10 342	-13 250	-10 342
Orealiserad värdeminskning finansiella instrument	0	0	0	0
Övriga finansiella kostnader	-119	-1 070	-119	-1 070
Finansiella kostnader	-20 360	-13 176	-22 097	-14 807

Not 10 Jämförelsestörande poster	Kommunen	Kommunen	Koncernen	Koncernen
	202412	202312	202412	202312
Försäljning bostäder	33 087	65 969	0	0
Summa jämförelsestörande poster	33 087	65 969	0	0

Not 11 Mark, byggnader och tekniska anläggningar	Kommunen	Kommunen	Koncernen	Koncernen
	202412	202312	202412	202312
Ingående anskaffningsvärde	1 276 793	1 021 485	1 434 221	1 042 874
Försäljningar	-36 145	-45 705	-36 279	-45 705
Nyanskaffningar	166 663	301 013	175 943	437 052
Anslutningsavgifter	-1 347	0	-1 347	0
Omklassificering	0	0	906	0
Summa utgående ack anskaffningsvärden	1 405 963	1 276 793	1 573 443	1 434 221
varav pågående investeringar	311 902	233 975	312 161	233 975
Ingående avskrivningar	-628 557	-630 098	-638 885	-638 983
Årets avskrivningar	-23 276	-23 393	-29 069	-24 836
Försäljningar	32 718	24 935	32 719	24 935
Summa utgående ack avskrivningar	-619 114	-628 557	-635 236	-638 885
Summa utgående bokfört värde	786 849	648 236	938 208	795 336

Bedömd genomsnittlig nyttjandeperiod:	21,9	21,5		
---------------------------------------	------	------	--	--

Not 12 Maskiner och inventarier	Kommunen	Kommunen	Koncernen	Koncernen
	202412	202312	202412	202312
Ingående anskaffningsvärde	124 372	113 405	596 841	551 927
Nyanskaffningar	2 150	10 968	36 795	43 711
Försäljning o utrangeringar	-17 567	0	-18 141	-1 546
Omklassificering	0	0	-906	2 598
Förändrad andel NVK	0	-	26	151
Summa utgående ack anskaffningsvärde	108 956	124 372	614 614	596 841
varav pågående investeringar	0	0	39 488	21 879
Ingående avskrivningar	-91 620	-84 244	-367 869	-346 438
Årets avskrivningar	-7 436	-7 375	-22 423	-22 856
Försäljningar och utrangeringar	17 356	0	17 931	1 533
Förändrad andel NVK	0	0	-68	-108
Summa utgående ack avskrivningar	-81 700	-91 620	-372 429	-367 869
Utgående bokfört värde	27 255	32 752	242 186	228 972
Bedömd genomsnittlig nyttjandeperiod:	7,7	7,3		
Not 13 Finansiella anläggningstillgångar	Kommunen	Kommunen	Koncernen	Koncernen
	202412	202312	202412	202312
Långfristig utlåning				
Fagersta Golfklubb	0	115		
Fagersta Folkets Hus & Park	0	24		
Västanfors Båtklubb 2016-06-21	2 400	2 460		
Vafab Miljö Kommunalförbund	2 657	2 657		
Beautytown cruisers	292	325		
Fagersta PRO	173	203		
Fagersta Golfklubb 202306	75	0		
Bergslagsbo i Fagersta kommun AB	93 560	56 560		
Brukskontoret i Fagersta kommun AB	79 005	78 285		
Övrig långsiktig medelsförvaltning				
Aktier och andelar kommunkoncernföretag mm				
Brukskontoret i Fagersta kommun AB	25 647	25 545		
Bergslagsbo i Fagersta kommun AB	34 000	34 000		
Inera AB	43	43		
VB Energi AB	6 032	6 032		
Andelar i Kommuninvest ek för	17 158	15 830		
Andelar	247	247		
Summa finansiella anläggningstillgångar	261 287	222 323	0	0
Finansiella anläggningstillgångar				
Värdepapper, andelar mm			17 473	21 966
Långfristiga fordringar			25 852	17 383
Summa finansiella anläggningstillgångar			43 325	39 349
Andelskapitalet i Kommuninvest ekonomisk förening avser inbetalt andelskapital. Kommuninvest ekonomisk förening har därefter beslutat om särskild insats om 11,3 Mkr för Fagersta kommun som inbetalts 2016. Fagersta kommuns totala andelskapital i Kommuninvest ekonomisk förening uppgick 2024-12-31 till 17,2 mnkr, varav överinsats 5,3 mnkr.				

Not 14 Förråd, lager och exploateringsfastigheter	Kommunen	Kommunen	Koncernen	Koncernen
	202412	202312	202412	202312
Varulager	949	1 130	9 063	7 233
Exploateringsfastigheter	4 053	4 053	4 053	4 053
Summa förråd, lager	5 002	5 183	13 116	11 286
Not 15 Kortfristiga fordringar	Kommunen	Kommunen	Koncernen	Koncernen
	202412	202312	202412	202312
Kundfordringar	11 869	15 633	69 507	56 444
Statsbidragsfordringar och kostnadsersättningar	1 324	2 465	1 324	2 465
Kommunalskattfordringar	9 568	29 580	11 166	32 314
Övriga fordringar	58 126	43 536	65 651	50 282
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	33 331	27 710	46 805	46 574
Summa kortfristiga fordringar	114 217	118 923	194 452	188 079
Not 16 Kortfristiga placeringar	Kommunen	Kommunen	Koncernen	Koncernen
	202412	202312	202412	202312
Aktier och andelar				
Anskaffningsvärde	169 648	114 301	169 648	114 301
Värdereglering	45 338	15 796	45 338	15 796
Obligationer, förlagsbevis m.m.				
Anskaffningsvärde	175 599	221 630	175 599	221 630
Värdereglering	9 684	5 911	9 684	5 911
Anskaffningsvärde vid årets slut	345 247	335 931	345 247	335 931
Orealiserad värdestegring vid årets slut	55 022	21 707	55 022	21 707
Summa kortfristiga placeringar	400 269	357 638	400 269	357 638
Not 17 Kassa och bank	Kommunen	Kommunen	Koncernen	Koncernen
	202412	202312	202412	202312
Kassa	12	22	12	22
Bank och plusgiro	19 824	86 681	36 308	108 578
Summa kassa och bank	19 836	86 703	36 319	108 600
Not 18 Eget kapital	Kommunen	Kommunen	Koncernen	Koncernen
	202412	202312	202412	202312
Ingående eget kapital enl fastställd balansräkning	970 380	855 622	1 021 468	958 867
Årets resultat	45 746	114 758	28 490	60 807
Därav resultatutjämningsreserv	8 200	0		
Därav resultatreserv	0	0	0	0
Summa eget kapital	1 016 127	970 380	1 049 958	1 019 674

Not 19 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	Kommunen	Kommunen	Koncernen	Koncernen
	202412	202312	202412	202312
Avsättning pensionsförpliktelse Fagersta kommun	106 827	78 562	106 827	78 562
Avsättning löneskatt Fagersta kommun	25 916	19 133	25 916	19 133
Avsättning pensionsförpliktelse NVK	31 507	28 361	31 507	28 361
Avsättning löneskatt NVK	7 645	6 882	7 645	6 882
Avsättning pensionsförpliktelse förtroendevalda	8 550	7 988	8 550	7 988
Avsättning löneskatt förtroendevalda	2 074	1 938	2 074	1 938
NVK:s avsättning för pensioner	-	-	14 660	12 204
NVK:S avsättning löneskatt för pensioner	-	-	3 556	2 961
Summa avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	182 519	142 863	200 735	158 028
Ingående avsättning Fagersta kommun	97 695	79 862		
Pensionsutbetalningar	-3 177	-3 051		
Nyintjänad pension	21 244	9 729		
Ränte- och basbeloppsuppräknings	10 197	7 673		
Förändring av löneskatt	6 783	3 482		
Utgående avsättning	132 743	97 695		
Ingående avsättning NVK	35 242	32 731		
Pensionsutbetalningar	-1 484	-1 590		
Nyintjänad pension	1 393	806		
Ränte- och basbeloppsuppräknings	3 053	2 669		
Förändring av löneskatt	763	490		
Övrigt	185	135		
Utgående avsättning	39 152	35 242		
Ingående avsättning förtroendevalda	9 926	9 259		
Nyintjänad pension	562	536		
Ränte- och basbeloppsuppräknings	0	0		
Förändring av löneskatt	136	130		
Utgående avsättning	10 624	9 926		
Total avsättning pensioner	182 519	142 863		
<i>Antal avtal om särskild avtalspension</i>				
Förtroendevalda: 0 st				
Tjänstemän: 1 st				
Not 20 Andra avsättningar	Kommunen	Kommunen	Koncernen	Koncernen
	202412	202312	202412	202312
Avsatt för återställande av deponi				
Redovisat värde vid årets början	5 160	5 275	5 160	5 275
Ianspråktagande av avsättning	-103	-116	-103	-116
Avsättning skatter och obeskattade reserver VB Elnät AB			23 397	20 800
Avsättning skatter och obeskattade reserver VB Energi AB			5 463	5 357
Avsättning skatter och obeskattade reserver VB Elförsäljning AB			95	0
Avsättning uppskjuten skatt Brukskontoret			6 460	6 196
Avsättning övrigt VB Elförsäljning AB			728	0
Summa avsättning för återställande av deponi	5 057	5 160	41 200	37 513
Summa avsättningar	187 576	148 023	241 935	195 541

Not 21 Långfristiga skulder	Kommunen	Kommunen	Koncernen	Koncernen
	202412	202312	202412	202312
Långfristig upplåning i banker och kreditinstitut	202 500	127 500	273 519	193 380
Uppgifter om lång- och kortfristig upplåning				
Genomsnittlig ränta %	3,55	3,73		
Genomsnittlig kapitalbindningstid, år	1,81	2,76		
Kapitalförfall andel av lån				
0-1 år	0,0	0,0		
1-3 år	37,0	58,8		
3-5 år	63,0	41,2		
5-10 år	-	0,0		
Över 10 år	-	0,0		
Not 22 Kortfristiga skulder	Kommunen	Kommunen	Koncernen	Koncernen
	202412	202312	202412	202312
Leverantörsskulder	56 660	56 157	55 775	64 052
Moms och punktskatter	771	945	10 139	6 692
Personalens skatter, avgifter och avdrag	46 063	44 088	48 391	46 044
Semesterlöneskuld	48 602	46 765	54 788	51 983
Upplupen pensionskostnad individuell del	19 401	19 769	20 939	21 342
Kommunalskatteskulder	0	0	0	0
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	23 584	45 132	35 662	72 164
Övriga kortfristiga skulder	13 431	13 001	76 771	58 388
Summa kortfristiga skulder	208 513	225 857	302 464	320 665
Not 23 Pensionsförpliktelser som inte tagits upp bland skulderna eller avsättningarna	Kommunen	Kommunen	Koncernen	Koncernen
	202412	202312	202412	202312
Pensionsförpliktelse - ansvarsförbindelse enligt Skandikon/KPA	243 239	239 454	243 239	239 454
Löneskatt 24,26 %	59 010	58 092	59 010	58 092
Aktualiseringsgrad	99%	99%		
Pensionsförpliktelse - ansvarsförbindelse, visstidspension förtroendevald				
inklusive löneskatt				
Summa pensionsförpliktelse och löneskatt	302 250	297 547	302 249	297 546
Not 24 Ansvarsförbindelser	Kommunen	Kommunen	Koncernen	Koncernen
	202412	202312	202412	202312
Borgensåtaganden				
Vafab Miljö Kommunalförbund	8 347	7 420		
Strömsholms kanalaktiebolag	343	385		
Bostadsrättsföreningar och KHF Tryggahem	134 773	143 923		
Övriga föreningar	95	1 000		
Summa borgensåtaganden	143 557	152 727		
Not 25 Upplysning om upprättade särredovisningar				
Särredovisning har upprättats enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster. Särredovisningen finns tillgänglig hos Norra Västmanlands Kommunalteknikförbund, www.nvk.se .				

Not 26 Upplysning om kostnad för räkenskapsrevision	Kommunen 202412	Kommunen 202312	Koncernen 202412	Koncernen 202312
Kostnader för räkenskapsrevision				
Förtroendevalda revisorer	15	18		
Sakkunnigt biträde	321	321		
Auktoriserade revisorer (bolagsrevision)	0	0		
Total kostnad för räkenskapsrevision	336	339		
Kostnad för övrig revision				
Sakkunnigt biträde	110	195		
Förtroendevalda revisorer	80	0		
Lekmannarevision	0	0		
Total kostnad för övrig revision	190	195		
Total kostnad för revision	526	534		

Kostnaderna för räkenskapsrevisionen avser kostnader för granskning av bokföring, delårsrapport samt årsredovisning för räkenskapsår 2024.

Not 27 Koncerninterna förhållanden

Enhet	Ägd andel	Ägartillskott Givna	Ägartillskott Mottagna	Utdelning Givna	Utdelning Mottagna
Fagersta kommun					
Norra Västmanlands kommunalteknikförbund	70,59%	3 560	-	-	-
Brukskontoret i Fagersta kommun AB	100,00%				
Bergslagsbo i Fagersta kommun AB	100,00%				
VB Energi	20,80%	-	-	-	4 160

Enhet	Ägd andel	Försäljning Intäkt	Försäljning Kostnad	Lån Givare	Lån Mottagare	Räntor och borgensavg. Intäkt	Räntor och borgensavg. Kostnad
Fagersta kommun							
Norra Västmanlands kommunalteknikförbund	70,59%	78 575	357 941	0	0	0	0
Brukskontoret i Fagersta kommun AB	100,00%	678	7 962	79 005	0	3 047	0
Bergslagsbo i Fagersta kommun AB	100,00%	244	4 283	93 560	0	3 098	0
VB Energi	20,80%	1	291	0	0	0	0

Övrigt

Fagersta kommun har i mars 1994 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 280 kommuner som per 2024-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser. Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemskommunerna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlemskommun lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemskommunernas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening. Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Fagersta kommuns ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2024-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 601 096 Mkr och totala tillgångar till 603 917 Mkr. Kommunens andel av de totala förpliktelserna uppgick till 303,3 Mkr och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 292,9 Mkr.

Kommunen har pensionsförpliktelse gentemot den personal som övergick till NVK vid årsskiftet 2003/2004.

Kommunen har pensionsförpliktelser gentemot kommunalråd och tidigare förbundschef NVK.

Sammanställd driftredovisning

Nämnd (tkr)	Nettobudget 2024	Kostnader 2024	Kostnader 2023	Intäkter 2024	Intäkter 2023	Nettokostnad 2024	Netto- avvikelse	Nettokostnad 2023
Kommunfullmäktige	-74 490	-98 248	-21 103	21 272	19 486	-76 976	-2 486	-1 618
Kommunstyrelsen	-37 138	-48 512	-297 709	14 338	114 695	-34 174	2 964	-183 014
Välfärd- och servicenämnd	-80 940	-191 317	0	107 532	0	-83 785	-2 845	0
Utbildningsnämnden	-389 330	-502 864	-500 319	82 020	93 894	-420 844	-31 514	-406 425
Socialnämnden	-397 721	-506 704	-468 230	76 446	98 788	-430 258	-32 538	-369 442
Totalt nämnderna	-979 619	-1 347 645	-1 287 361	301 608	326 862	-1 046 037	-66 419	-960 499
Finansieringen	999 415	-83 887	-79 495	1 175 671	1 154 752	1 091 784	92 369	1 075 257
Summa	19 796	-1 431 533	-1 366 856	1 477 279	1 481 614	45 746	25 950	114 758
Justeras: poster som ej är hänförliga till verksamhetens intäkter och verksamhetens kostnader enligt resultaträkningen	-986 456	135 070	146 710	-1 190 381	-1 156 360	-1 055 311	-68 855	-1 009 649
Verksamhetens intäkter och verksamhetens kostnader enl resultaträkningen	-966 660	-1 296 463	-1 220 146	286 898	325 255	-1 009 565	-42 05	-894 891

Budgetjusteringar under året

Kommunfullmäktige har under hösten fastställt nya budgetramar för nämnderna (KF 240923 § 79). Senare under året också nämndernas budgetramar justerats utifrån utfallet av årets löneökningar. Enligt kommunfullmäktiges budgetbeslut (KF 231120 § 142) sker detta utan vidare beslut.

Budget 2024	KF 231120 § 142, budgetbeslut	KF 240923 § 79, ändringsbudget	Löneökningar 2024	Aktuell budget 2024
Kommunfullmäktige	-75 377	-74 490	0	-74 490
Kommunstyrelsen	-114 182	-36 888	-250	-37 138
Välfärd- och servicenämnden		-79 665	-1 275	-80 940
Utbildningsnämnden	-385 929	-381 348	-7 982	-389 330
Socialnämnden	-381 352	-390 913	-6 808	-397 721
Finansiering	974 637	983 100	16 315	999 415
Resultat	17 797	19 796		19 796

Sammanställd investeringsredovisning

Nämnd (tkr)	Utgifter sedan projektets start			Varav årets investeringar		
	Beslutad	Ackumulerat	Avvikelse	Budget	Utfall	Avvikelse
	totalutgift	utfall		2024	241231	
Kommunstyrelsen, pågående projekt	-440 198	-311 902	128 297	-288 195	-137 372	150 822
Kommunstyrelsen, avslutade projekt	-82 852	-86 418	-3 566	-31 370	-28 867	2 503
Kommunstyrelsen	-523 050	-398 320	124 731	-319 565	-166 239	153 325
Välfärd- och servicenämnd, pågående projekt	0	0	0	0	0	0
Välfärd- och servicenämnd, avslutade projekt	-2 052	-1 894	158	-96	0	96
Välfärd- och servicenämnd	-2 052	-1 894	158	-96	0	96
Utbildningsnämnden, pågående projekt			0			0
Utbildningsnämnden, avslutade projekt	-4 709	-1 534	3 175	-4 709	-1 534	3 175
Utbildningsnämnden	-4 709	-1 534	3 175	-4 709	-1 534	3 175
Socialnämnden, pågående projekt	0	0	0	0	0	0
Socialnämnden, avslutade projekt	-2 000	0	2 000	-2 000	0	2 000
Socialnämnden	-2 000	0	2 000	-2 000	0	2 000
Summa pågående projekt	-440 198	-311 902	128 297	-288 195	-137 372	150 822
Summa avslutade projekt	-91 613	-89 846	1 768	-38 175	-30 400	7 774
Årets investeringar	-531 811	-401 747	130 064	-326 370	-167 773	158 597

Revisionsrapport

Till:
Kommunfullmäktige i
Fagersta kommun

Revisionsberättelse för år 2024

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i kommunstyrelse och nämnder samt genom utsedda lekmannarevisorer den verksamhet som bedrivits i kommunens företag. Granskningen har utförts tillsammans och med stöd av sakkunniga som biträder revisorerna.

Styrelse och nämnder ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige.

Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag, mål, lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Vår granskning har utförts enligt kommunallagen, god revisionsred i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente samt givit det resultat som redovisas i *Bilaga 1 - Revisorernas redogörelse för år 2024*.

Kommunkoncernens resultat för året uppgår till 28,5 mnkr. Fagersta kommun redovisar ett resultat om 45,7 mnkr. I överskottet ingår realiserade vinster i värdepapper med 33,3 mnkr. Kommunen redovisar ett negativt balanskravsresultat om -15,8 mnkr.

Nämnderna redovisar tillsammans ett underskott jämfört med budget med cirka - 66,8 mnkr. Störst avvikelser gentemot budget har utbildningsnämnden med -31,5 mnkr respektive socialnämnden med -32,5 mnkr. I jämförelse med prognosen per delårsbokslut per sista augusti 2024 har utbildningsnämndens resultat förbättrats gentemot prognosen medan socialnämndens försämrats.

Styrning, uppföljning och kontroll av verksamhet

Vi som förtroendevalda revisorer genomför varje år en obligatorisk grundläggande granskning av nämnder och styrelser genomförande av styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten. Utifrån årets grundläggande granskning är vår bedömning att granskade nämnder och kommunstyrelsen endast delvis har en tillräcklig struktur för styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten.

I granskningen har det konstaterats att det finns utvecklingsbehov vad gäller mål- och verksamhetsstyrning, i synnerhet med koppling till att indikatorer och tillhörande målvärden är i behov av utveckling för en effektivare styrning och uppföljning av nämndernas verksamheter. En stor del av nämndernas mål är ej uppnådda vid årets slut, och det saknas spårbarhet i vilka beslut om åtgärder som vidtas för att nämnderna ska nå högre målnöjdhetsgrad med anledning av avvikelserna.

Vad gäller ekonomistyrning och uppföljning är vår bedömning att kommunstyrelsen och granskade nämnder endast delvis säkerställt att verksamheten har bedrivits på ett ekonomiskt tillfredställande sätt. Utbildningsnämnden och socialnämnden redovisar för året stora underskott, vilket nämnderna prognosticerade redan i början av 2024. Dock har det enligt vår mening inte vidtagits erforderliga åtgärder med anledning av de ekonomiska avvikelserna som bygger på tydliga analyser av orsaker och konsekvenser utifrån ett långsiktigt perspektiv. Vi som förtroendevalda revisorer i kommunrevisionen har under flera år riktat kritik gentemot utbildningsnämnden och socialnämnden med anledning av de underskott som redovisats. Vår granskning under 2024 visar att det fortsatt finns behov av utveckling vad gäller ekonomistyrning och uppföljning för att säkerställa en budget i balans.

Avseende intern kontroll noteras genom vår granskning att det finns utrymme för förbättring vad gäller regelbunden uppföljning av den interna kontrollen samt vad gäller att säkerställa att en årlig utvärdering av den interna kontrollen sker och att åtgärder återspeglaras.

I fördjupade granskningar under verksamhetsåret 2024 har vi granskat riskområden som berört kommunens dataskyddsarbete. Vår granskning har visat att kommunstyrelsen och granskade nämnder i varierande grad arbetar aktivt med dataskyddsarbetet, samtidigt som det finns tydliga utvecklings- och förbättringsbehov. Här kommer vi att fortsätta följa hur ansvar för detta fullföljs och våra bedömningar och rekommendationer redovisas närmare i *Bilaga 1 – Revisorernas redogörelse för år 2024*.

Bedömning

Vi ser allvarligt på de budgetavvikelser som redovisas för utbildningsnämnden och socialnämnden. Vår bedömning utifrån genomförda granskningar är att dessa nämnder inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att styra verksamheten mot uppsatta mål och föreskrifter, såsom följsamhet till budgetram och efterleva riktlinjer för god ekonomisk hushållning. Vi bedömer att det finns utvecklingsbehov av att i större utsträckning upprätta åtgärds- och handlingsplaner som inkluderar dels analys av orsaker, dels analys av konsekvenser utifrån identifierade avvikelser. Dessa bör även inkludera en långsiktig strategi för hur nämnderna ska stärka ekonomistyrning och uppföljning framgent.

Vi bedömer sammantaget att styrelse och nämnder endast delvis har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Vi bedömer att styrelsens och nämndernas arbete att följa upp den interna kontrollen endast delvis varit tillräckligt och att det finns utvecklingsbehov.

Vår bedömning avseende de finansiella målen är att vi inte kan bedöma måluppfyllelsen då kommunfullmäktige inte beslutat om några finansiella mål för 2024.

Vi bedömer att avrapporteringen av mål och/eller uppdrag i årsredovisningen saknar tillräcklig tydlighet, struktur och helhet och som en följd av detta är det inte möjligt för oss att bedöma om resultatet är förenligt med de strategiska utvecklingsområden som fullmäktige beslutat.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande.

Vi tillstyrker, trots ovanstående kritik, att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för styrelse och nämnder samt enskilda ledamöter i dessa organ.

Vidare tillstyrker vi att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för Fagersta kommuns ledamöter i följande gemensamma nämnder; Norra Västmanland Ekonominämnd, Västmanland Dalarna Miljö- och Byggnadsnämnd, Västmanland Dalarnas Lönenämnd samt Gemensam hjälpmedelsnämnd.

Vi tillstyrker att fullmäktige godkänner kommunens årsredovisning för 2024.

Vi återoppar bifogade redogörelse och rapporter.

Bilagor:

- 1) *Revisorernas redogörelse för år 2024*
- 2) *Sakkunnigas rapport – Granskning av bokslut och årsredovisning 2024*
- 2a) *Yttrande från auktoriserad revisor avseende granskning av bokslut och årsredovisning 2024*
- 3) *Granskningsrapporter från helägda kommunala bolag*
- 4) *Revisionsberättelser från helägda kommunala företag*
- 5) *Förteckning över genomförda granskningar 2024*

Revisionsberättelsen är upprättad av nedan valda revisorer i Fagersta kommun.

Fagersta, datum enligt elektronisk signatur.

Rolf Malmén

Helmut Hoffmann

Tom Selnes

Eva Olsson

Christina Pernäng

PENNEO

Signaturerna i detta dokument är juridiskt bindande. Dokumentet är signerat genom Penneo™ för säker digital signering. Tecknarnas identitet har lagrats, och visas nedan.

"Med min signatur bekräftar jag innehållet och alla datum i detta dokumentet."

Rolf Jonas Petrus Malmén

Ordförande

Serienummer: 96074d700f6a97[...]a95e590a322b9

IP: 213.113.xxx.xxx

2025-04-16 08:06:09 UTC

EVA CARINA OLSSON

Undertecknare

Serienummer: c6c3f0b014e31a[...]0c96f96b2b543

IP: 81.234.xxx.xxx

2025-04-16 08:18:30 UTC

CHRISTINA PERNÄNG

Undertecknare

Serienummer: e834ae4c78e3a5[...]d71f779fd9b38

IP: 188.150.xxx.xxx

2025-04-16 12:57:21 UTC

HELMUT HOFFMANN

Undertecknare

Serienummer: 6de4d02ec05543[...]051fc863c9ef5

IP: 90.227.xxx.xxx

2025-04-16 13:33:45 UTC

TOM SELNES

Undertecknare

Serienummer: 7adeb697865c3c[...]e65e70325ab64

IP: 213.67.xxx.xxx

2025-04-16 13:40:34 UTC

Detta dokument är undertecknat digitalt via [Penneo.com](https://penneo.com). De signerade uppgifternas integritet är validerad med hjälp av ett beräknat hashvärde för originaldokumentet. Alla kryptografiska bevis är inbäddade i denna PDF, vilket säkerställer både autenticitet och möjlighet till framtida validering.

Detta dokument är försett med ett kvalificerat elektroniskt sigill som innehåller ett certifikat och en tidsstämpel från en kvalificerad tillhandahållare av betrodda tjänster.

Så här verifierar du dokumentets äkthet:

När du öppnar dokumentet i Adobe Reader kan du se att det är certifierat av **Penneo A/S**. Detta bekräftar att dokumentets innehåll förblir oförändrat sedan tidpunkten för undertecknandet. Bevis för de enskilda undertecknarnas digitala signaturer bifogas dokumentet.

De kryptografiska bevisen kan kontrolleras med hjälp av Penneos validator, <https://penneo.com/validator>, eller andra validerings verktyg för digitala signaturer.